

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tělo jako plátno – barva na těle ve výtvarném umění a výtvarné výchově

Body as a canvas – paint on the body in fine arts and art education

Markéta Svobodová

Vedoucí práce: doc. ak. mal. Martin Velíšek, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání (B VV)

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Tělo jako plátno – barva na těle ve výtvarném umění a výtvarné výchově“ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Poštovicích dne 13.4.2018

.....

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. ak. mal. Martinovi Velíškovi, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost a rady, které mi v rámci vypracování této práce poskytl.

ANOTACE

Moje práce začíná mapováním proměny ideálu krásy a polemizací s tímto pojmem. Naznačuji historii líčení včetně technologického a sociálního pozadí tohoto fenoménu. Dále představuji vybraná díla z dějin výtvarného umění, kde hraje důležitou roli barva na těle nebo tváři. Poté formálně transformuji vybraná díla z dějin umění do podoby, v níž bude hlavním klíčovým komponentem lidské tělo a barva. Nakonec reflektuji zkoumané téma do výtvarných úloh, kde se věnuji především práci s portrétem.

KLÍČOVÁ SLOVA

tělo, barva, líčení, tetování, zdobení, bodypainting, výtvarné umění, výtvarná výchova

ANNOTATION

My work begins with the mapping of the transformation of the ideal of beauty and the controversy with this concept. I describe the history of the makeup including the technological and social background of this phenomenon. I also introduce selected works from the history of fine arts, where color is important on the body or on the face. Then I formally transform selected works from art history into forms in which the human body and color will be the main key component. Finally, I reflect this topic into the art, where I focus mainly on portraiture.

KEYWORDS

body, colour, makeup, tattoo, ornamentation, bodypainting, fine arts, art education

Obsah

1 ÚVOD	6
2 TEORETICKÁ ČÁST.....	7
2.1 TĚLO A KŮŽE	7
2.2 IDEÁL KRÁSY	10
2.3 PROMĚNA IDEÁLU KRÁSY V UMĚNÍ	11
2.4 O LÍČENÍ	14
2.5 DÍLA Z DĚJIN UMĚNÍ S VAZBOU NA BARVU NA TĚLE A TVÁŘI	18
2.6 BODYPAINTING.....	27
2.7 BODY ART A AKČNÍ UMĚNÍ – PERFORMANCE A JEHO PŘEDSTAVITELÉ.....	36
2.8 TETOVÁNÍ	42
2.9 NETRADIČNÍ ZDOBENÍ	54
3 DIDAKTICKÁ ČÁST	59
3.1 PROMĚNA V ČASE	59
3.2 MÉ DRUHÉ JÁ	61
3.3 TVORBA 3-D PORTRÉTU	63
4 PRAKTICKÁ ČÁST.....	65
5 ZÁVĚR	74
6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	75
7 SEZNAM PŘÍLOH	81
7.1 DRUHY LÍČIDEL	81
7.2 NASKENOVANÉ ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	83

„Mé tělo je časopis a má tetování jsou příběhy.“ - Johnny Depp, americký herec, filmový producent a hudebník 1963

1 ÚVOD

Bakalářskou práci s názvem „Tělo jako plátno – barva na těle ve výtvarném umění a výtvarné výchově“ jsem si vybrala, jelikož jsem se již od střední školy zabývala bodypaintingem a malováním na tělo. Vystudovala jsem maturitní obor Kosmetické služby, takže jsem během svého studia získala velký rozhled v oblasti kosmetiky a péči o tělo a pleť. Každý rok jsem se svými spolužáky navštívila veletrh kosmetiky Interbeauty v Praze, kde jsem měla možnost sledovat mezinárodní soutěž BodyArt Czech. Zde jsem viděla vynikající umělce a jejich inspirativní malby na tělo, což mi vnuklo mnoho nových nápadů do mé vlastní tvorby.

Tělo jako takové je nezbytnou součástí našich životů. Musíme o něj pečovat, protože pokud začne chátrat, začne tím trpět i naše duše. Nemůžeme bez něj pracovat, komunikovat a samozřejmě existovat. Většina lidí se snaží starat o své tělo co nejlépe, protože náš vzhled je klíčovým komponentem v našem životě. Určuje nám, co všechno můžeme a ukazuje naše hranice a možnosti, jak ho využít. Už v antice lidé velmi starostlivě pečovali o svá těla. Navštěvovali lázně a upevňovali svou sílu pravidelným cvičením a posilováním. Naopak například středověk byla doba, kdy se lidé zaměřovali spíše na duši a péči o tělo opomíjeli. V moderní době se tělu věnuje obrovská pozornost. Lidé se mohou stát tím, čím chtějí být. Můžeme si bez problémů vybrat z nepřeberného množství kosmetických výrobků, které nás upraví a dočasně zkrášlí. Další možností je permanentní volba ve změně zevnějšku a tím jsou stále populárnější plastické operace. Díky moderní medicíně je možné části těla zmenšit, zvětšit, změnit barvu kůže, a dokonce i změnit pohlaví. Tělo a práce s ním, zvláště v umělecké rovině, mě velice zajímá, a to je jedním z důvodů, proč jsem se chtěla hlouběji ponořit do této problematiky.

Při tvorbě této bakalářské práce čerpám především z odborné literatury, kterou doplňuji o znalosti a zkušenosti, které jsem získala předchozím studiem na střední škole. Mým cílem je představit umění bodypaintingu a bodyartu, poukázat na jeho rozmanitost, členitost a krásu, a samozřejmě najít pro toto téma kreativní uplatnění ve výtvarné výchově.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 TĚLO A KŮŽE

TĚLO, NÁŠ PEVNÝ ZÁKLAD

V kultuře se o tělu zmiňuje už Bible. Pojednává se v ní o trestu, který Adam a Eva dostali od Boha, protože zhřešili, a tak byli odsouzeni k práci, fyzickému utrpení. Tehdy si patrně v nových souvislostech uvědomili svá těla a začali skrývat svou nahotu. V křesťanství je na tělo nahlíženo specifickým způsobem. Ať už jde o křest nebo o svaté přijímání. Existují ovšem rozpory, pokud jde o křesťanské pojetí těla. Řehoř Veliký nazval tělo jako odporný šat duše, ale na druhou stranu sv. Pavel tvrdil, že tělo je chrám Ducha svatého. A později se o tělo zajímá i sv. Tomáš Akvinský, který považuje tělesnou rozkoš za neopomenutelnou pro lidské dobro. Dobro je řízeno rozumem k prospěchu vyšších bytostí, takže smyslné vášně přispívají k dynamickému rozkvětu ducha. (Le Goff, 2006, s. 31)

Tělo používáme ke každodenním činnostem, k práci a k určitému chování. Tady je důležité poznamenat, že společnost, ve které žijeme, nás v našem chování a používání těla zásadně ovlivňuje. V roce 1939 vyšla kniha s názvem „O procesu civilizace“, kterou napsal německý sociolog Norbert Elias. Pojednává se v ní o způsobech chování v historii Evropy od roku 800 do roku 1900 našeho letopočtu. Můžeme se v ní dozvědět o výchově dětí, anebo třeba zásadách správného stolování, co je zde povoleno a co zakázáno. (Le Goff, 2006, s. 12-13)

S naším tělem kooperujeme celý život, je pro nás nezbytně důležité udržovat si dobrou kondici, správně se stravovat a psychicky se rozvíjet. S tělem se během historie i v moderní době snaží lidstvo prakticky čarovat, ať už se to týká genetiky, léčby nemocí a epidemií, nebo v negativním slova smyslu při tvorbě biologických zbraní.

KŮŽE, NÁŠ OCHRANNÝ OBAL

Kůže je největší orgán lidského těla. Se svojí velikostí okolo 1,7 m² odděluje tělo od okolního prostředí, chrání nás před infekcí a nemocemi, vylučuje toxické látky a pomáhá regulovat tělesnou teplotu. Je jako mapa, můžeme na ní nalézt všechny naše pihy, popraskané žilky, rozšířené póry, skvrny, jizvy a vrásky od smíchu. Je velice důležité o ní pečovat, jelikož je každý den vystavená nepříznivému okolnímu prostředí. Negativních faktorů, které jí mohou poškodit, je mnoho. Musíme si dávat pozor na slunce a jeho UV záření, chlad, vítr a znečištění okolního prostředí, jako je například smog ve velkých

městech. V kůži je také uložena řada nervových zakončení a čidel, které reagují na chlad, teplo, tlak nebo poranění. Teplotu vnímáme termoreceptory, které jsou zde uloženy. Samozřejmě zde sídlí jeden z našich hlavních smyslů a tím je hmat. Nejvíce hmatových čidel se nalézají v konečcích článků prstů.

Pokožku (lat.*epidermis*) tvoří základní buňky keratinocyty, které jsou uloženy na bazální membráně a tvoří zárodečnou vrstvu. Mezi další vrstvy patří vrstva ostnitá, zrnitá, světlá a rohová. Pod pokožkou se nalézají škára (lat.*dermis*), což je střední vrstva kůže, je nejsilnější a je tvořena elastickými a kolagenními vlákny. Jsou zde fybrocyty, což jsou tkáňové buňky, které obsahují organické a anorganické látky a vodu. Škára je vyživována krví a je protkaná žilními a tepennými vlasečnicemi. Právě zde jsou kožní adnexa, ze kterých vyrůstají nehty, vlasy, mazové a potní žlázy, a také tukové lalůčky, které jsou zásobárnou energií ve formě tukových buněk. Poslední částí kůže je podkoží (lat. *tela subcutanea*), což je vazivová část, ve které se nachází tukové lalůčky s tukovými buňkami a krevní a mízní cévy. Vazivo pomáhá pohyblivosti v oblastech kloubů, kostí, svalů a šlach. Chrání uložené orgány proti mechanickému poškození a snižuje rozdíl teplot. Do této části se nejvíce ukládají přebytek tuku. (Rozsivalová, 2010, s. 17-20)

TYPY PLETI

Každá pleť je jedinečná a musí se jí věnovat náležitá péče. Existují celkem čtyři typy pleti.

Normální pleť je jemná, vláčná, stejnoměrně zbarvená a je bez rozšířených pórů. Skoro nikdy na ní nenalezneme zanícené vrádky. Pokud se o ní správně pečuje, většinou snese jakoukoliv kosmetiku a neobjevují se alergické reakce.

Mastná pleť se leskne, dokonce i po umytí a osušení obličeje. Můžeme na ní jasně najít rozšířené póry, navíc je velmi náchylná k tvorbě pupínek a zanícenin.

Citlivá pleť často svědí, má nerovný drsný povrch, tvoří se na ní šupinky a zarudnutí. Je velká šance, že skoro každá kosmetika ji bude dráždit, proto je nutné si dávat pozor a při výběru si číst složení přípravků. Je zde zvýšené riziko popálení pleti v letním období, proto je nezbytné používat správné ochranné krémy a spreje s vysokým UV faktorem.

Posledním typem je **suchá** pleť, která je matná, napjatá a tvoří se na ní často šupinky. Kvůli nedostatečné hydrataci se již brzy objevují známky stárnutí, hlavně vrásky oblasti kolem očí. (Kidd, 2011, s. 20)

ODSTÍNY KŮŽE

Barva pleti je daná genetickými dispozicemi, množstvím melaninu, karotenu a hnědých a žlutých pigmentů. Melanin vzniká v melanocytech, což jsou speciální pigmentové buňky. Stupeň pigmentace závisí na počtu těchto buněk. Čím se v těle tvoří více eumelaninu, tím tmavší máme pokožku. Tvorba těchto pigmentů způsobena vlivem slunečního záření. To je také důvodem, proč se po delším pobytu na slunci pokožka zbarvuje do tmavších odstínů. Cévký vyskytující se v pleti dodávají pokožce modravý a růžový nádech. Čím méně má kůže pigmentu, tím více jsou cévký viditelnější. Právě podle barvy pleti si ženy vybírají ten správný tón make-upu. V Evropě převládá nažloutlá a načervenalá pleť. Nažloutlá je častější a zahrnuje odstíny béžové, zlatavé a žlutohnědé. Načervenalá pleť je růžová a často se na ní vyskytují pihy. Nejsnadněji můžeme barvu pleti určit v oblasti krku, dekoltu nebo podpaží. (Kirchberger, 1996, s. 18-19)

2.2 IDEÁL KRÁSY

Zamyslíme-li se obecně nad pojmem "krása", je vcelku nemožné objektivně tento pojem definovat. Jedná se tedy spíše o pojem subjektivní, jehož význam si každý určuje sám v závislosti na okolí dotyčného, média, společnost, aj. Zabrousíme-li až k hranicím a jakýmsi extrémům vyložení tohoto pojmu, můžeme například uvést pro dívky jako ideál krásy štíhlé modelky, dle kterých se snaží vybudovat si vlastní vzhled, což může ale občas končit i anorexií, jak je z tohoto století v několika případech známo. Budeme-li se ale držet rozumného vyložení tohoto pojmu, může se jednat obecně o nějaký idol dané osoby, která může být vzorem, kdy se daná osoba chce svému vzoru podobat co nejvíce, a to i vzhledem. Jindy to naopak může být vytvořená představa na popud blízkého okolí, například spolužáků ve škole, které stanovuje jakýsi trend, podle kterého hodnotí jednotlivce. Takto vytvořený trend se pak může pro jedince stávat cílem, díky kterému si získá lepší postavení v hierarchii takovéto společnosti.

Mnoho lidí se snažilo v dnešní době určit ideál krásy. Nakonec se dospělo k tomu, že každá země má svůj vlastní ideál krásy, který považují za nejpřitažlivější. Viděla jsem mnoho fotografií a videí s tímto tématem a rozhodla jsem se vybrat to, který považuji za nejobjektivnější. Důvod je ten, že se v něm krása nerozebírá po částech, jako například krása obličeje, nebo nejlepší tvar postavy, ale je zde zachycené všechno dohromady, včetně osobnosti focené dívky. Fotografa a cestovatelka Mihaela Noroc navštívila třicet sedm zemí, aby dokázala, že ženská krása je všude kolem nás. Fotografie krásek pocházejí například z Indonésie, Kolumbie, Barmy, Etiopie, Peru, Amazonie, Anglie anebo z Číny. Noroc prohlašuje, že lidé jsou nádherní, právě protože jsou tak odlišní. Své modelky nacházela přes sociální sítě, ale také na ulicích a zalidněných místech po celém světě. Hledala ženy, které jsou přirozeně krásné a mají autentické tváře i bez make-upu. Snažila se zachytit jejich hrdost, upřímnost a klid. Také tvrdí, že je důležité neztratit naši kulturu, tradice a zvyky, protože právě ty nás činí odlišnými a krásnými. Nezáleží na používané kosmetice, penězích, rase nebo na společenském postavení. Důležitá je naše jedinečnost a schopnost být sami sebou. Na fotografiích můžeme spatřit nádhernou odlišnost všech dívek a žen. Nezáleží, jestli mají tmavé, světlé, rovné, kudrnaté, krátké nebo dlouhé vlasy, všechny dívky krásli lépe než ta nejdražší koruna na světě. Některé dívky doplňuje tetování, nosí místní kroj nebo jsou zobrazeny s dalšími symboly typickými pro danou zemi. (Female Beauty Around The World, ©2005)

2.3 PROMĚNA IDEÁLU KRÁSY V UMĚNÍ

I v umění můžeme nalézt touhu po nalezení a zvěčnění aktuálního ideálu krásy. Působením času se mění kultura a společenství po celém světě, avšak touha být krásný a líbit se, přetrvává stále. Ideál krásy umělci zobrazovali jak ve formě kreseb a maleb, tak i v sochařství. Důležité je poznamenat, že při posuzování ideálu krásy v umění je dobré přihlídnout k doloženým písemným zmínkám v textech o tamní kultuře, aby se nám z obou složil věrohodný obraz, představa.

PRAVĚK

Naši předkové nacházeli zalíbení především v plných ženských tvarech. Důkazem je nalezení keramické sošky Věstonické venuše z období 29 000 – 25 000 let před naším letopočtem. Důvod byl prostý, protože muži v této drsné době hledali partnerku, která by byla schopná zplodit jim zdravé a silné potomky, kteří přežijí v nepříznivých podmínkách. Žena s plnými tvary a velkou pánví je na to nejlépe geneticky vybavená, a právě proto se stala tehdejší ideálem krásy.

EGYPT

Z dochovaných nástěnných maleb, mozaiek, kreseb a tapisérií se můžeme pokusit vyvodit tehdejší ideál krásy. Nejčastěji byly zobrazované ženy s úzkými rameny a dlouhým krkem. Módní bylo nosit černé paruky a malovat si černé oční linky. Na ty se používal kajal a kombinoval se s líčidly z pomletých mandlí, olova, měděné rudy a popela. Na lesk víček se používal jedovatý arzén, na rty červený jíl a na odlíčení se používala křída s olejem. Synonymem krásy se zde stala staroegyptská královna Nefertiti, která byla manželkou faraona Achnatona. Měla jemné rysy a symetrický obličej, který ostře kontrastoval s rysy jejího manžela. (Vránová, ©2016)

STAROVĚKÉ ŘECKO

V tomto období se pojem ideál krásy pojí především s příběhem o Heleně Trojské. Autor Iliady napsal „Chvalořeč na Helenu“, ve které jí její neodolatelná krása prakticky ospravedlňuje, přestože kvůli ní vznikla válka. Navíc když poté Meneláos dobije Tróju, chce Helenu zabít, avšak pohled na její krásu mu v tom zabrání. V období rozkvětu Athén se začala více utvářet i estetika krásna. Nastal rozvoj umění, obnovovali se poničené chrámy po Perské válce, posunul se vývoj figurativního sochařství a v malířství umělci objevili perspektivní zkratku. V sochařství se hledá krása těla, dodržuje se norma neboli kánon.

Kalokagathie je zde ideálem a znamená soulad duše i těla. V této době byly už k dostání parfémy, pudry, vosky, oční stíny a rozjasňovače na tvář. Pro krásnější pleť používaly ženy med a olivový olej. (Eco, 2005, s. 37-39)

Za zmínku stojí určitě i kniha „Dialogy o kráse“ od řeckého filozofa Platóna. Obsahuje tři příběhy, které se snaží definovat podstatu krásna. Platón zde rozebírá umění a filozofii a snaží se najít jejich společné a také rozdílné rysy. Jde o dialog mezi Sokratem, Iónem, Hippiem a Faidrem, kteří se snaží najít přesnou definici krásy.

STŘEDOVĚK

Lidé ve středověku hledali věčné a trvalé hodnoty, ke kterým by se mohli obrátit. Byli vedeni k tomu, aby nedůvěřovali ničemu s tělesností, smysly a fyzickým, protože přeci vnější krása je pomíjivá věc. Umělci ovšem více objevují krásu světla a barev. Žena je často zobrazována v malbách jako anděl či světice, přestože středověk ženu považuje za „nástroj ďáblův“. Ideál je zobrazen v podobě útlé postavy, esovitého držení těla a dlouhých chodidel, které lidé považovali za velmi elegantní. (Eco, 2005, s. 66)

RENESSANCE A BAROKO

V renesanci se správné proporce objevovaly v architektuře a perspektivě. Zobrazování těla to už je ovšem jiná stránka. Renesanční ideál krásy v malířství v sobě nese rozpor dokonalé teorie s výkyvy dobového vkusu. Více než ve proporčně správném zobrazování těla se ideál nacházel v zobrazení vzrůstu, síly ducha a vůle po moci. Pokud se detailněji podíváme na zobrazené ženy od mistrů jako byl Raffael, Sandro Botticelli a Paolo Veronese, najdeme u nich společné znaky a těmi jsou bledost a plné křivky. V této době již bylo běžné používat kosmetiku a ženy si také začaly odbarvovat vlasy. Módní bylo mít bílý obličej a na jeho zesvětlení se používal jedovatý pudr vyráběný z olova. Stále populárnější bylo mít černé řasy. Na to se používal například popel, rozmačkané bezinky nebo ricinový olej. V baroku je ideál krásy podobný, jen jsou zobrazované ženy oblejší a často vystavují v šatech s výstřihem na odív mohutné poprsí. (Sýkorová ©2017)

19. STOLETÍ

V 19. století se staly velmi populárními korzety, které zajišťovaly nositelkám útlý vosí pas, daly vyniknout bokům a zvýraznily poprsí. Tento tvar přesýpacích hodin byl ideálem krásy, avšak způsoboval mnoho zdravotních problémů. Od roku 1840 byla k dostání první řasenka, která zajišťovala ženám tolik žádaný svůdný pohled. Hlavní představitelkou ideálu krásy v této době byla císařovna Alžběta, přezdívaná Sisi, která byla dokonalostí posedlá a péče o její vlasy zabrala každý den přes dvě hodiny. Držela přísné diety a často sportovala, protože chtěla za každou cenu vypadat stále mladě a krásně. (Sýkorová ©2017)

2.4 O LÍČENÍ

Proč se vlastě člověk zdobí? To je jedna z důležitých otázek, kterou si musíme položit. Odpovědí může být například touha zalíbit se druhým. V minulosti, přítomnosti i budoucnosti byl náš vzhled pokaždé prioritou, ať se nám to líbí, či nikoliv. Tato nutnost vylepšovat se je hluboce zakořeněná v našich genech. Naši předkové také dbali na svůj zevnějšek, protože sloužil k velmi důležitému životnímu rozhodnutí. A tím byl výběr vhodného partnera a následné založení rodiny.

Instinktivně hledáme takového partnera, který by splňoval náš ideál a tím nám dal možnost zplodit zdravé potomky s těmi nejlepšími možnými geny. Podvědomím vybíráme z kvalit, které by měl náš protějšek mít. Posuzujeme stavbu těla a rozložení obličeje, barvu kůže, vlasů, očí a samozřejmě v neposlední řadě také povahu. Dalšími faktory jsou i podněty, které vnímáme nevědomě, a tím je jakási chemie, mezi dvěma partnery.

Vědci se domnívají, že vztahy, které jsou spokojené a vydrží dlouhou dobu, jsou ty, kde jsou si partneři vzhledově podobní. Podvědomím totiž hledáme kvality, které máme i ve vlastní genetické výbavě a tím se přispívá k lepší vybavenosti potomka. Navíc jsou nám všechny „parametry“ u dotyčného již známé.

HISTORIE LÍČENÍ

Tradice zdobit a upravovat lidské tělo sahá až do hluboké minulosti našich předků a přírodních kmenů. Naše potřeba používat make-up a jiná líčidla vysílá poselství, že ačkoliv uplynula dlouhá doba, tzv. přirozená krása se dá stále vylepšovat dalším zdobením. Dá se říci, že vlastně naše potřeba pomalování intuitivně vychází z pravěkých kultur.

Důkazy o používání líčidel v pravěku můžeme dokázat nálezem kostěných i břidlicových nádobek od barev. Používala se červená, černá a žlutá barviva. Připravené barvy se rozetřely po kamenných destičkách a poté se nanášeli na pokožku těla. Důkazy malování těla pochází již ze staršího paleolitu, nejvíce z oblasti evropské a africké. Nejstarší pudřenkou je nalezené práškové barvivo v tubě, které bylo uloženo v dutině tenké ptačí kosti. Dokonce existovaly i jakési pravěké rtěnky. Zvýrazňování rtů bylo v té době velice atraktivní. Bohužel nelze zjistit, zda naši předci z této doby používali líčidla každý den, nebo pouze pro slavnostních příležitostech, rituálech a obřadech. Nejčastěji se malovali na kůži geometrické ornamenty.

Z této doby se mohou také doložit nalezená mrtvá těla, která byla posypána červeným barvivem, což se pojilo s jejich představami o posmrtném životě. (Rychlík, 2005, s. 16)

TECHNOLOGICKÉ POZADÍ

Význam líčení je především dekorativní, korektivní ale i ochranný. Pro dosažení cíle je důležité poznat, co která osobnost a její tvář potřebuje a znát způsob, jak toho dosáhnout – možnosti, styl, technika líčení, barvy, aj.

Make-up dekorativní má za úkol zdůraznění estetických prvků obličeje a potlačení prvků méně estetických. Ochranné poslání je při použití denního krému, make-upu nebo tónovacího krému, který pokrývá tenkou vrstvu kůže a zabraňuje pronikání částic nečistoty do pórů, a tím chrání pleť před nepříznivými vlivy (nečistoty, UV záření, mráz, vítr). Korektní líčení se zabývá zvýrazněním předností a typu obličeje. Snaží se o přiblížení se ideálnímu stavu obličeje, a to díky úpravě a decentnímu potlačení nedostatků, nedokonalostí a vad. Make-upem může náš vzhled hodně získat, nebo ztratit, provádí-li se nevhodně. Hlavním vodítkem musí být cit, znalost předností a nedostatků obličeje, celkový vzhled a znalost módních prvků. Velmi důležité je sladit make-up s typem osobnosti, s oblečením, účesem a příležitostí, na které je určen. Líčení můžeme rozdělit na denní, večerní, či fantazijní a divadelní.

Do části příloh (viz. kapitola 7.1) jsem připojila seznam druhů kosmetických líčidel, která jsem podrobněji rozepsala. Soubor obsahuje také technologický postup líčení a zásady použití správného osvětlení.

FANTAZIJNÍ A DIVADELNÍ LÍČENÍ

S fantazijním a divadelním líčením se experimentuje už od dávných dob. Rozdíly jsou při fotografování modelek na módních přehlídkách, v televizi, filmu nebo divadle. Je důležitým hlavním výrazovým prostředkem. Když sledujeme módní přehlídku z pozice diváka, máme dojem, že make-up je nádherný, někdy i extravagantní. Když se na to samé líčení podíváme v jiném osvětlení nebo z bezprostřední blízkosti zjistíme, že bývá velmi přehnané. Používají se dramatické barvy a velkou roli hrají barevné kontrasty, jako je bílá s tmavou. Pro film se používá líčení jemnější, i méně nákladné. Základní roli hraje vzdálenost herece od diváka a osvětlení. Hlavní zásadou je zvýraznění očí, obočí a rtů. Přípravky dekorativní kosmetiky se v podstatě neliší, jen jejich škála je o mnoho širší. Pro divadelní líčení se používají tmavší oční stíny, linky, umělé řasy a zvýrazňují se lícní

kosti a rty. Pokud se navrhuje maska, je nutné, aby maskér znal i scénář, protože postava se může během představení měnit (z mladé na starou, nemocnou aj.).

HÓLÍ - SVÁTEK BAREV

Tato slavnost se koná v březnu na oslavu konce zimy a pořádá se tradičně v severní Indii. Původně hinduistické oslavy se ale účastní lidé i dalších vyznání. Lidé v ulicích vyhání pomocí ohně demony a lidé se vzájemně posypávají práškovými barvami a polévají vodou. Nejpoužívanější je růžový prášek, protože ten je znamením pohostinnosti. Při tomto svátku se také konají průvody na slonech, kteří jsou vyzdobeni hedvábnými látkami, korálky, věnci a mají kůži pomalovanou geometrickými vzory. Návštěvníci se prochází slavicím městem a na sobě mají staré oblečení, protože ví, že každou chvíli na ně někdo může hodit pytlík s barevným práškem nebo je polije kbelíkem barevné vody. (Hejná, 2012, s. 402)

Obrázek 1-Holí svátek barev

BÍLÁ TVÁŘ GEJŠI

Tato tradice japonského maskování pochází z roku 1600 a je spjatá s tanečnicí Izumo no Okuni. Ta byla také zakladatelkou divadla kabuki a vystupovala v mužských kostýmech. Kvůli morálnímu úpadku roku 1629 však bylo pro ženy zakázáno vystupovat a divadlo se stalo pouze mužskou výsadou. Ti poté pro ztvárnění ženských rolí začali používat bílý pastózní podklad a výrazně si líčili oči i rty. To se v průběhu času spojilo s gejšou, což nejprve bylo kolem roku 1750 označení pro dívku z kjótského nevěstince. Jejich postavení se postupně proměňovalo a gejša bylo poté označení pro dívku, která ovládá umění

konverzace, etikety, čajového obřadu, tance a hry na dlouhokrku loutnu, která se nazývá šamisen. Od poloviny 18. století se povolání gejši stalo výlučně ženskou záležitostí a byla předávána z matky na dceru. Později se společenský status gejš zvedl na tolik, že se zakládaly speciální školy a dívky byly žádané jako manželky pro bohaté muže. Typické nalíčení tváře v sobě nese přísná pravidla a má mnoho fází. Jeho základem je bílé líčidlo šironuri, které se nanáší na obličej, krk, dekolt a šíji. Také se používá výrazné nalíčení obočí, očí a rtů. Po perfektně naneseném make-upu si gejši obléknou umělecky provedená kimona a krásné paruky, aby podtrhly jejich celkovou vizáž. (Ebelová, 2012, s. 123-125)

Obrázek 2-Japonská gejša

2.5 DÍLA Z DĚJIN UMĚNÍ S VAZBOU NA BARVU NA TĚLE A TVÁŘI

Po důkladném hledání jsem našla několik děl, na kterých je jasně zřetelné, že zobrazení lidé se před sezením u umělce nalíčili. Naproti tomu si můžeme všimnout, že naopak realistické a přirozené malby bez pokusů o zkrášlení najdeme například v 17. století v Holandsku. Důležité je se zamyslet nad tím, jak v dnešní době vnímáme portréty. Zajímáme se o umělce, který ho stvořil, o jeho dobu a o jeho styl tvorby. Všimáme si teploty barev, perspektivy a rukopisu autora. Zkrátka vnímáme především práci umělce, ale nemáme už takový zájem o model. To je ovšem chybou, jelikož se ochuzujeme o možnost dozvědět se více o životě modelů. Jakou měl asi osobnost, proč si zrovna vybral určitý typ oblečení, líčení nebo účesu. Jaké asi bylo jeho společenské postavení a co vyžadovalo. A každý by na svém portrétu, který ho bude charakterizovat, chtěl samozřejmě vypadat co možná nejlépe. Všechna níže vybraná díla z dějin umění jsem chronologicky seřadila podle data vzniku.

TUTANCHAMÓN A JEHO MANŽELKA

Neznámý umělec, kolem r. 1330 př. Kr. – Tento vybraný detail zlateného a malovaného dřevěného dílce trůnu byl nalezen v Tutanchamónově hrobce. Nyní se nachází v Egyptském muzeu v Káhiře. Na tomto díle je jasně znatelné, že faraon i královna mají paruky a výrazné černé linky kolem očí. (Gombrich, 1997, s. 68-69)

Obrázek 3-Tutanchamón a jeho manželka

HLAVA BUDDHY

Neznámý umělec, 4.-5. stol. po Kr. – Tato 29 centimetrová hlava, která byla nalezena v Haddě v Afghánistánu (starobylá Gandhara), je vyrobená z vápencové sádry se stopami barev. Uprostřed čela je viditelné vystouplé znamínko tzn. indické bindi, neboli třetí oko moudrosti. V dnešní době můžeme tento poklad nalézt ve Victoria and Albert Museum v Londýně. (Gombrich, 1997, s. 126-127)

Obrázek 4-Hlava Buddha

MANŽEL NAPOMÍNÁJÍCÍ MANŽELKU

Údajně malíř Ku Kchai-č', kolem roku 400 po Kr. – Tento hedvábný svitek pocházející z Číny představuje ctnosti zlatého věku minulosti. Zobrazuje manžela, který neprávem obviňuje manželku, ale přesto je z díla vidět půvab a důstojnost čínského umění. Vlnící se linie dodávají svitku pocit pohybu a přirozená gesta u obou znázorněných osob. Můžeme zde spatřit, že žena má rudě vybarvená ústa, má světlejší obličej a vlasy jsou složitě spletené do jednoho z tradičních čínských účesů. (Gombrich, 1997, s. 148-149)

Obrázek 5-Manžel napomínající manželku

HLAVA DÍTĚTE, PRAVDĚPODOBNĚ UMĚLCOVY DCERY CLARY SERENY

Peter Paul Rubens, kol. 1616 – Obraz s hlavou děvčátka nejspíše představuje umělcovu dceru jménem Clara Serena. Tento jednoduchý portrét je výjimečný svou barevnou skladbou, jelikož z něho můžeme cítit radost a jako by v něm proudil život. Rubens dokázal jemnými doteky světla vytvořit vlhkost rtů a vymodelovat něžný obličejík s hebkými vlasy. Je zde patrné, že dívka má nepřírozeně rudé tváře. Vzhledem k jejímu věku je ovšem otázkou, zda byly nalíčené tvářenkou, nebo zda je Rubens malbou zvýraznil v portrétu z vlastní iniciativy. (Gombrich, 1997, s. 400)

Obrázek 6-Portrét Clary Sereny Rubens

MARY ROBINSON – PERDITA

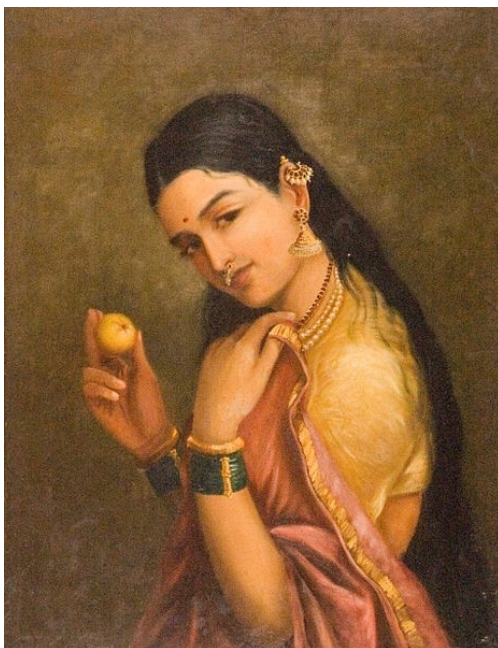
John Hoppner, 1782 – Mary Robinson byla milenkou prince z Walesu (později George IV.). Okouzila ho během představení v roli Perdity ve Shakespearovém Zimním příběhu. Na tomto portrétu si můžeme všimnout, že její světlá tvář kontrastuje s červení tváří a rtů. V té době bylo velmi žádané používat bílé pudry a mít co nejsvětlejší pleť, což svědčilo o vysokém postavení. (Mahlberg, ©2011)

Obrázek 7-Perdita

DÍVKA S OVOCEM

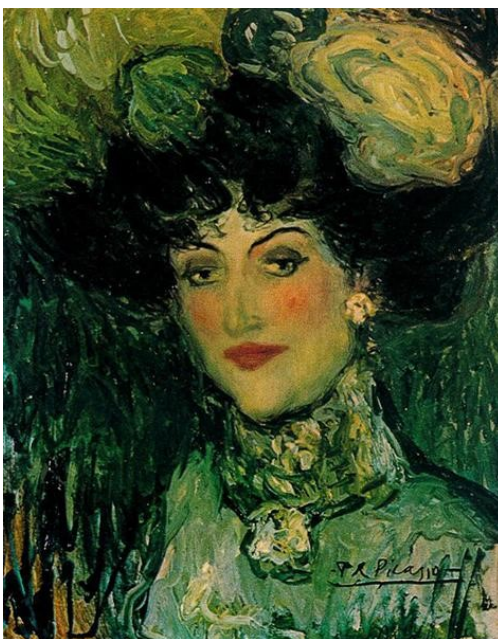
Rádža Ravi Varma, konec 19. století – Tento portrét představující mladou dívku držící ovoce vytvořil indický malíř Varma. Jako jeden z prvních umělců z jeho oblasti se proslavil i na západě, kde pořádal výstavy a vyhrával prestižní ocenění (příkladem může být výhra dvou zlatých medailí na výstavě v Chicagu). Zobrazoval především jihoindické drávidské dívky, které nově definovaly místní ideál krásy. Na této olejomalbě je dívka zobrazena s mohutnými náušnicemi v uchu u oblasti lalůčky a horní chrupavky. V nose jí zdobí šperk v oblasti septa a uprostřed čela má červeně namalované indické bindi. (Raja Ravi Varma Biography, ©2017)

Obrázek 8-Dívka s ovocem

ŽENA S FIALOVÝM KLOBOUKEM

Pablo Picasso, 1901 – Portrét spadá do jeho tzv. Modrého období, které se datuje od roku 1901 až do roku 1904. Je na něm zobrazena žena, jejíž tvář a náušnice ostře kontrastují s černými vlasy a tmavě modrým pozadím. Hlavu jí zdobí velký klobouk s květinami nebo peřím a je jasně poznat, že obličej má zkrášlený silným make-upem. Ten zahrnují také fialové stíny, černé linky pod očima, tvářenka a rudá rtěnka. (Glennová, ©2009)

Obrázek 9-Žena s fialovým kloboukem

LEŽÍCÍ AKT

Amedeo Modigliani, 1917 – Tento akt vyvolal po vystavení skandál, jelikož zobrazuje ženu v klasické póze, která na jednu stranu odkazuje na díla starých mistrů a na druhou stranu byla v rozporu s futurismem, který oslavuje stroje a mechanizaci. Je zde jasně zřetelné nalíčení očí tmavými očními stíny. (Farthing, 2012, s. 374)

Obrázek 10-Ležící akt

SALON I.

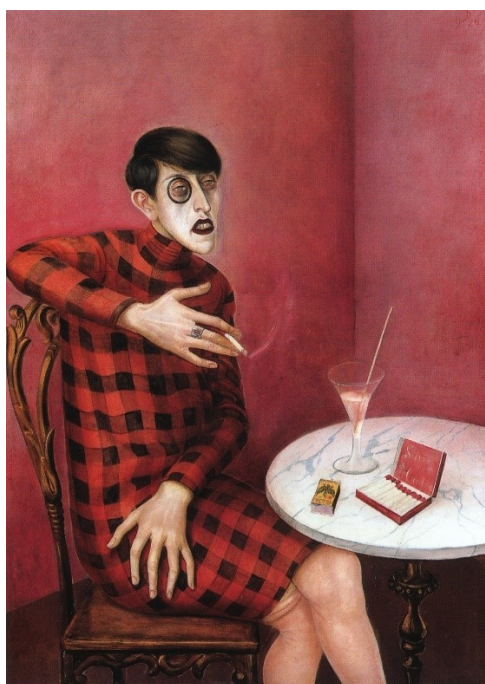
Otto Dix, 1921 – Malíř chtěl vždycky obecnost šokovat a snažil se malovat své obrazy tak, aby občané nikdy nezapomněli na to, co všechno museli zaplatit kvůli válce. Byl spoluzakladatelem skupiny pro expresionisticky smýšlející umělce s názvem „Dresdner Sezession“. Jeho obrazy působí smutně a depresivně a jinak tomu není a v případě Salonu I., který zobrazuje prostitutky. Ty jsou nalíčené tak, aby přitáhly pozornost potencionálních zákazníků, takže jsou zobrazené s výraznými očními stíny a rudou tvářenkou. (Eco, 2007, s. 296)

Obrázek 11-Salon I.

SILVIA VON HARDEN

Otto Dix, 1926 – Silvia von Harden byla německá básnířka a novinářka. Během její kariéry psala pro mnoho novin, avšak nejvíc se proslavila jako modelka pro Otto Dixe. Tento slavný portrét jí představuje v roli nové ženy, protože má krátce střižené vlasy, na oku monokl, kouří cigaretu a před ní je postavený koktejl. A v neposlední řadě má tmavě rudou rtěnku. (Eco, 2007, s. 297)

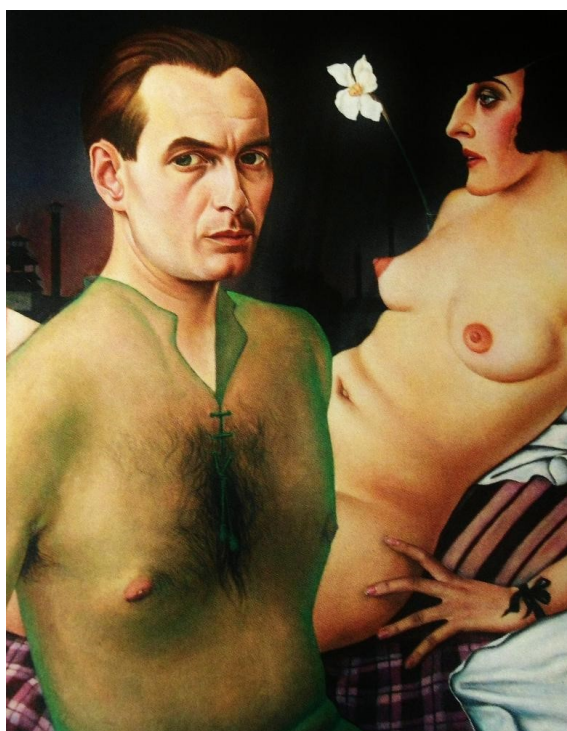

Obrázek 12-Sylvia von Harden

AUTOPORTRÉT S MODELEM

Christian Schad, 1927 – Tato olejomalba zobrazuje umělce Christiana Schada a mladou ženu v domácím interiéru. Žena má výrazný nos, dlouhou jizvu na tváři a nosí černé kouřové stíny na víčkách i pod očima. Ve skutečnosti je inspirována někým, koho umělec potkal v papírnickví. Přimaloval jí jizvu, kterou viděl u žen v Neapoli, kde jedno období žil. Ta má představovat znamení vlastnictví od milence a také jako varování potencionálním nápadníkům. (Farthing, 2012, s. 421)

Obrázek 13-Autoportrét s modelem

TRYPTYCH METROPOLIS

Otto Dix, 1927-1928 – Tento triptych představuje tři noční scény z Výmarské republiky. V levém panelu se nachází zmrzačený válečný veterán, který jde směrem ke skupině prostitutek. Centrální panel zobrazuje interiér nočního klubu s dechovou kapelou, taneční pár, ženy s výraznými šperky a osobu, u které není jednoznačné pohlaví. Na pravém panelu se nachází luxusní prostitutky oblečené do kožešin, které ignorují mrzáky, kteří kolem nich procházejí. Všechny ženy jsou barvitě nalíčené, mají řasenky, oční stíny, tvářenky i rtěnky. (Farthing, 2012, s. 425)

Obrázek 14-Triptych Metropolis

DVACET MARILYN

Andy Warhol, 1962 – Filmová hvězda Marilyn Monroe byla po své smrti zvěčněna Warholem do podoby mnohobarevných portrétů. Ten pochází z filmu „Niagara“ a byl vytvořen pomocí sítotisku. Umělec se tím snažil zpochybnit rozlišování mezi tzv. populárním a vysokým uměním. Při bližším zkoumání můžeme vidět, že portréty se liší v mnoha detailech. A je zde velmi zřetelné, že vybraná Marilyn je zkrášlena výrazným make-upem zahrnujícím stíny, řasenku a rtěnku. (Farthing, 2012, s. 489)

Obrázek 15-Dvacet Marilyn

2.6 BODYPAINTING

Kůže je nejhodnotnější umělecké plátno. Bodypainting má dočasný charakter ve formě smývatelné malby nebo kresby. Využití povrchu kůže pro bodypainting je nekonečné. Častěji se pro tento způsob úpravy využívá ženské tělo, ale využití mužského těla postupem času přestává být výjimkou. Bodypainting má nejbližší k malbě, protože tělo slouží jako živé plátno a barvy, které se používají, jsou většinou tekutého charakteru. Pokud se barva nanáší pouze na obličej, mluvíme o facepaintingu. Používají se štětce, houbičky nebo technika airbrush. V tomto případě se pracuje s fixírkou nebo automatickou stříkácí pistolí. Fixírkou ručně nanášíme barvu foukáním a stříkáním, díky principu vehnání vzduchu do vodorovné trubice a podtlaku. Airbrush make-up sety se skládají z pistolky s různými typy plnění, kompresoru, LED osvětlením, zrcadlem a hadicí. Bodypainting i facepainting je populární zábavou na společenských událostech, jako jsou firemní akce, výstavy, módní přehlídky, festivaly a narozeninové oslavy. Velmi populární je facepainting například na poutích, kde vždy můžeme najít alespoň jeden stánek, kde malují dětem na obličej kytičky, pavouky a zvířecí tváře. Oblíbený je také UV bodypainting, kde se používají speciální fluoreskující barvy. Toto líčení nelze přehlédnout a lze ho spatřit na hudebních akcích a diskotékách.

HISTORIE BODYPAINTINGU

Malování tváře je zakořeněné hluboko v dějinách lidstva. Pravecí lidé měli nástroje a vyráběli si barvy, kterými si malovali na tělo a tvář. Pomalování se používalo při obřadních rituálech, z náboženských důvodů nebo při lovu, jako zastrašení nepřítele a pro štěstí při lovu zvíře. Za původní zakladatele bodypaintingu se považují domorodci z Nové Guneie, kteří se malovali z náboženských důvodů. Později se odtud rozšířil do celého světa a jeho největší rozkvět se datuje od 60. let 20. století. To byla éra hippies a umělci se snažili přijít na nový způsob sebevyjádření. Použití nahá těla jako plátno bylo šokující, přitahovalo pozornost a dala se tím vyjádřit i provokativní sexuální forma. V této době se jednalo především o expresivní obrazy s mírnou avantgardností a bez potřeby detailů. Nejdůležitější byl samotný akt tvorby. Vídeňský akcionismus bylo hnutí, ve kterém umělci často zkoumali možnosti bodypaintingu, právě s principem založeným na procesu tvorby. Nejnámější představitelé byli Günter Brus, Otto Mühl, Hermann Nitsch and Rudolf Schwarzkogler. (Barka, ©2015)

BODYPAINTING V DNEŠNÍ DOBĚ

V roce 2004 byla založena světová asociace bodypaintingu (WBPA – World Body Painting Association). Ta každý rok organizuje World Bodypainting Festival, který je největší událostí z tohoto odvětví. (<http://grafickekresleni.cz/bodypainting-jako-umeni/>) Tento rok se bude 21. ročník festivalu konat 12. - 14. července 2018 ve městě Klagenfurt v Rakousku. Budou zde hudební vystoupení, umělecké instalace, módní přehlídky, pouliční umělci, workshopy, trhy zaměřené na životní styl, řemesla, tetování, piercing a módu a samozřejmě hlavním programem je světová soutěž v bodypaintingu. Představí se zde amatérští i profesionální make-up umělci, kteří budou soutěžit v kategorii Bodypainting, Airbrush, Speciální efekty a Umělecké instalace. (WBF, ©2018)

U nás se umělci mohou zúčastnit mistrovství České republiky v bodypaintingu. Ten se bude letos konat 20. a 21. dubna 2018 v Praze v rámci výstavy Interbeauty Prague 2018 na pražském výstavišti Holešovice. Téma se každoročně mění a pro tento rok jsou to Mýty a legendy. Soutěží se ve třech kategoriích – štětce a houbičky, airbrush a start. První dvě kategorie jsou určené pro profesionály, je dovoleno používat pouze štětce, houbičky nebo airbrush (závisí na kategorii), malby musí pokrývat aspoň 75 % těla a nesmí se používat žádné nalepovací doplňky nebo masky. Třetí kategorie Start je určená pro každého začátečníka či nadšence, který propadl umění malby na tělo a chce si soutěž vyzkoušet. Také zde platí pravidlo ohledně masek a zakrytí těla, ovšem můžou se kombinovat libovolně obě možné výtvarné techniky. (Kantorová, ©2018)

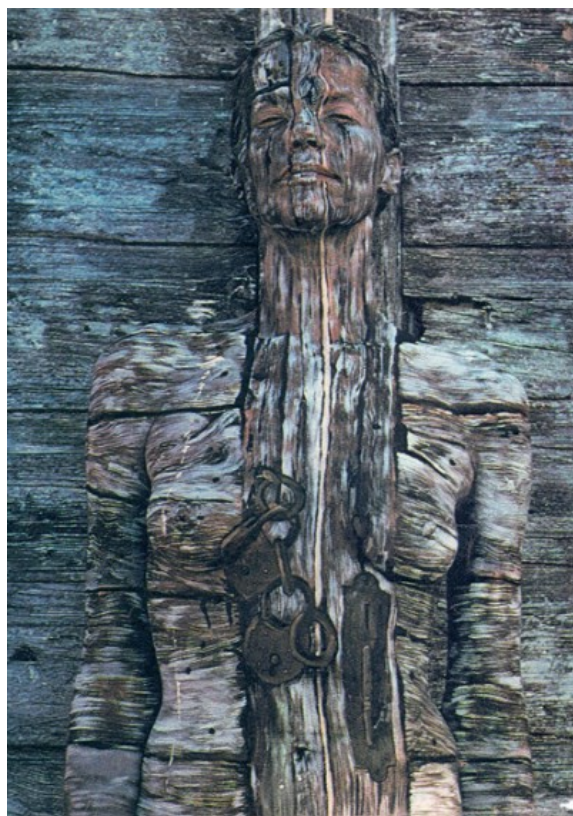
ZNÁMÍ UMĚLCI BODYPAINTINGU

Dále bych ráda představila pár vybraných umělců ze starší doby i ze současnosti, kteří pracují s bodypaintingem či bodyartem. Jedná se o profesionály, kteří se líčením živí, ale i o velmi šikovné nadšence, kteří se zatím snaží prosadit a malbu na tělo mají jako svou velkou vášně. Někteří z nich s tímto odvětvím pracují i v rámci jakýchsi sociálních experimentů, kdy například vyšlou nahou modelku s namalovaným oblečením do ulic a sledují reakce kolemjdoucích.

Verushka

Celým jménem Veruschka von Lehndorff je německá modelka a umělkyně, která letos oslaví 79. narozeniny. Při jejích studiích v Hamburgu byla objevena fotografem Ugem Mulasem a v pouhých dvaceti letech se stala modelkou na plný úvazek. V roce 1966 poprvé nafotila bodypainting a ten se s ní od té doby úzce sepal. Nejvíce se proslavila od roku 1985, kdy se prosadila na umělecké scéně v New Yorku. Spolupracovala s fotografem Holgerem Trulzschem, jejím milencem, se kterým pracovala od počátku 70. let. Většinou si svůj make-up, vlasy a styling dělala úplně sama. Pro dobrou fotku se nebála svléct a nalíčit si celé tělo. Vyzkoušela si roli tajemné indiánky, skákající žirafí dívky, odpočívajícího leoparda, a dokonce uměla splynout i s kůrou stromů nebo s kameny. Dále se měnila i do rolí filmových hvězd, gangsterů a ošklivých staříků. V posledních třech desetiletích se vrací do světa módy pouze příležitostně. V roce 2000 hostovala jako modelka na festivalu Melbourne Fashion Festival. Knihu obsahující její práce s názvem „Trans-figury“ vydalo nakladatelství New York Graphic Society v Bostonu v roce 1986. Její hlavní citát zní: „Když jsem byla mladá, trávila jsem spoustu času v lese za mým domem, skrývala se mezi stromy a předstírala, že jsem jedna z nich.“ (Charlie, ©2018)

Obrázek 16-Bodypainting od Verushky

Joanne Gair

Joanne Gair je světoznámá umělkyně pocházející z Nového Zélandu, která se věnuje profesionálnímu bodypaintingu, přesně iluzím v líčení. Po experimentech s více výtvarnými médii jí nakonec její záliba přesunula do Spojených států amerických. Její kniha s názvem „Zdání klame“ obsahuje přes třicet jejích děl. Jako své modely využívá všechny typy osobností, staré i mladé, tlusté i štíhlé. Z každého účastníka kompozic dokáže vyčerpávat z jejich potencialu to nejlepší, čímž se ještě více umocňuje působení závěrečných fotografií. Spolupracovala i se známými osobnostmi, jako byla Madonna, Heidi Klum, Cindy Crawford, Christina Aguilera, Lady Gaga nebo Demi Moor. Madonně pomáhala přes deset let připravovat její hudební videoklipy (například Express Yourself, Vogue, Rain, atd.) a Demi Moor namalovala oblek pouze z barvy, který byl v roce 1992 na obálce časopisu Vanity Fair. Pravidelně přidává na svůj Instagram fotografie z jejích pracovních zakázek. Spolupracuje se slavnými magazíny, jako je Vogue, Rolling Stone nebo Playboy. Prezентuje se jako hlavní maskérka pro kosmetické firmy, mezi které patří například L’Oreal, Maybelline nebo Rimmel. Profesionálně líčí modelky do reklam a časopisů, ale věnuje se i bodypaintingu, který přetváří do optických iluzí. Pohrává si s vtipem a kontrastem a v jejích kompozicích najdeme i příběhy. Jejím asi nejznámějším výtvozem, který mimochodem pokrývá i titulní stránku její knihy, je postarší žena opalující se na pláži. Usmívá se a vystavuje své „štíhlé“ tělo na obdiv slunci. Ovšem při bližším zkoumání zjistíme, že se jedná o ženu s velmi bujnými tvary, které se šikovně skrývají nalíčené na stejnou barvu a vzor, jako je lehátko pod dotyčnou ženou. (Gair, 2008, s. 5)

Obrázek 17-Bodypainting od Joanne Gair

Jen The Body Painter

Pod tímto názvem se skrývá umělkyně Jen Seidel, která se profesionálně věnuje bodypaintingu již přes deset let. S ní spolupracuje její tým, který tvoří tři lidé – Brandon, Cory a Nick. Dohromady vytvoří každý týden jedno zábavné a unikátní video s různými tématy malby na tělo. Jen vždy chtěla svoje nápady sdílet se světem. Její příznivci jí mohou sledovat na YouTube, Facebooku a Instagramu. Právě tato umělkyně vymyslela projekt, kde poslala nahou modelku do nákupního centra. Dívka byla naličená tak, aby vypadala, že nosí roztrhané džíny a černé tričko. Kromě bot, čepice a šály bylo vše ostatní „falešné“ a nabarvené. V sedmiminutovém videu můžeme sledovat proces vytváření namalovaného oblečení, a potom se už vyrazí do nákupního střediska. Reakce jsou různorodé, ovšem převládá šok a nadšení. Modelka se ptá prodavaček na pomoc s výběrem džínů, nebo s přeměřením partií kvůli správné velikosti halenky. Jakmile prodavačky zjistí, že vlastně modelka žádné oblečení nemá, začnou se smát, a hlavně jsou překvapené a obdivují dokonalou práci, kterou Jenin tým odvedl. (JenTheBodyPainter, ©2018)

Obrázek 18-Bodypainting od Jen The Body Painter

Mirjana Kika Milosevic

Tato neuvěřitelně nadaná umělkyně a iluzionistka pochází ze Srbska. Proslavila se na sociálních sítích Twitter, Facebook, Instagram a především na YouTube. Právě zde nahrává videa, kde předvádí své skoro až kouzelnické dovednosti. Tělo s ramínkem místo hlavy, uzel na žaludku, hlava s tělem ve tvaru copu, díra v duši, anebo slavné filmové postavy – nic pro ní není problém. Stále se snaží překonat své hranice a šokovat okolí svým uměním. Jedním z jejich nejfantastičtějších výtvorů je malba sebe jako dřevěné loutky, s kterou vyhrála hlavní cenu v soutěži Face Awards Serbia v roce 2016. (Milosevic, ©2018)

Obrázek 19-Bodypainting od Mirjany Kiky Milosevic

Dain Yoon

Dain Yoon je profesionální korejská umělkyně pracující s optickou iluzí. Je proslavená pod přezdívkou Designdain především na sociální síti Instagram, Twitter a na internetovém serveru YouTube. Vždy maluje na své vlastní tělo a tvoří optické hrátky, z kterých až přechází zrak. Splynout s letní oblohou, ztratit se ve zdi porostlé listy, mít mnoho očí a úst na tváři, nebo mít obličej poskládaný z otevřených šuplíků? Pro Dain Yoon je to rutinní záležitost a svou kreativitu se snaží každý den rozvíjet. Z některých jejích fotek až přechází zrak, protože si ráda pohrává s množstvím částí obličeje, takže divák má pocit, že místo jedné dívky ho sleduje šest stejných zároveň. (Yoon, ©2018)

Obrázek 20-Bodypainting od Dain Yoon

David Šesták

Z české bodyartové scény bych ráda představila Davida Šestáka. Tento profesionál spolupracuje na přípravách mnoha filmů, reklam, vytváří masky pro divadla, líčí slavné osobnosti, spolupracuje s televizní show „Tvoje tvář má známý hlas“ a zároveň ještě stihá realizovat vlastní návrhy. Právě ve výše zmíněné televizní show proměňuje české slavné osobnosti do úplně jiných světových pěveckých celebrit. Jeho práce obnáší mnoho kreativity a trpělivosti, ale i nutnost rozpoznat, co která tvář potřebuje a jak s ní správně pracovat, aby maska držela a působila co nejrealističtěji. Ze statného muže vytvořit křehkou ženu, z bělocha černocho, z mladé ženy starého muže – nic pro něj není problém. (Šesták, ©2018)

Obrázek 21-David Šesták při tvorbě masky

MEHNDI – MALBA HENOU

„Megni“ je hindské slovo a znamená henu i malbu henou. (Martina Gruhlke, 2001, str. 30)

Jedná se o krátkodobé tetování, má hluboký význam zakořeněný zvláště na arabském území a v Indii. Tento druh zdobení zpopularizovala popová hvězda Madonna a také indický kultovní film Kámasútra z roku 1997. (Gadalla, 2002, s. 5)

V minulosti naši předkové používali přírodní pigmenty, což byla barviva obsažená v minerálech a hlínách. Jednalo se především o malachit, azurit, rumělkou, vápenec a okr. (Gadalla, 2002, s. 6)

Mezi nejprostší motivy patří grafické kresby sestavené z čar, bodů a věček severoafrických Berberů. Rostlinné motivy jsou časté v islámské kultuře Afriky. Filigránské linky a plamínky aplikují na kůži Indové. Symboly vybírají podle toho, jaký chtějí vložit do tetování význam. Používají se například při rituálech plodnosti, jako ochrana proti zlým silám, k proměnění na nadpřirozené bytosti, žních, ale i při životních etapách jako je narození, puberta, svatba a smrt. (Gruhlke, 2001, s. 35)

Právě ženy z kmenů Berberů udělaly z malby henou velké umění. Složitost a monumentálnost jejich motivů je obdivuhodná. O to víc je škoda, že hena rychle bledne z povrchu kůže. Dá se říci, že to může poukazovat na pomíjivost života. Nejčastější barva v berberských vzorech je červená a černá a jejich kombinace. Právě červená barva je velice oblíbená, protože znamená štěstí a symbol života. (Gadalla, 2002, s. 9)

Jelikož Islám zakazuje zobrazovat člověka, vzniklo mnoho ornamentů se skrytou symbolikou. V Indii se mehni používá hlavně při svatebních ceremoniích. Ve větších městech může být schopnost malovat henou využita dokonce jako hlavní povolání. Je to čest, mít možnost zdobit nevěstu a tyto zkrášlující rituály často trvají i celé dny. Pro štěstí v manželství se pomalovávají ruce, paže, nohy i chodidla nevěsty a někdy dokonce i ženich má pomalované ruce. Vždy mají hluboký symbolický význam. Mají přinést novomanželům lásku, zdraví, plodnost, blahobyť, dlouhý život a štěstí. Častými motivy jsou lístky, kytičky a rozety. Někdy se v bohatém pomalování nevěsty ukrývají iniciály manžela, který má za úkol je najít během svatební noci, což pomáhá překonat počáteční rozpaky. Důležité je také sledovat barevný odstín, protože ten během ceremonie barvení sleduje tchýně a pokud by nebyl dostatečně červený, může vyvolat pochybnosti o správnosti výběru manželky. Tchýně může oficiálně nanést úplně první tečku na ruku nevěsty s blahopřáním

a požehnáním. Každá rodina má na přípravu té správně intenzivní a trvanlivé barvy recept, který se často drží v tajnosti. (Gadalla, 2002, s. 11-12)

Obrázek 22-Malba hennou

INDICKÉ BINDI

Jde o červený bod mezi očima, tzv. „třetí oko moudrosti“. Červené bindi má manželům v jejich svatební den přinést štěstí a poté ho nosí ženy jako symbol, že jsou vdané. V průběhu času se tento symbol stal moderním a můžeme na něj narazit i v obchodech, kde se prodává ve formě nálepky. Existuje mnoho rozlišných tvarů – kulaté, oválné, hranaté, trojúhelníkové nebo plamínkové, a to v nejrůznějších barvách. Díky tomuto doplňku můžeme pozměnit tvar obličeje či výraz tváře a dá se také při troše fantazie kombinovat s mehndi. (Gruhlke, 2001, s. 43)

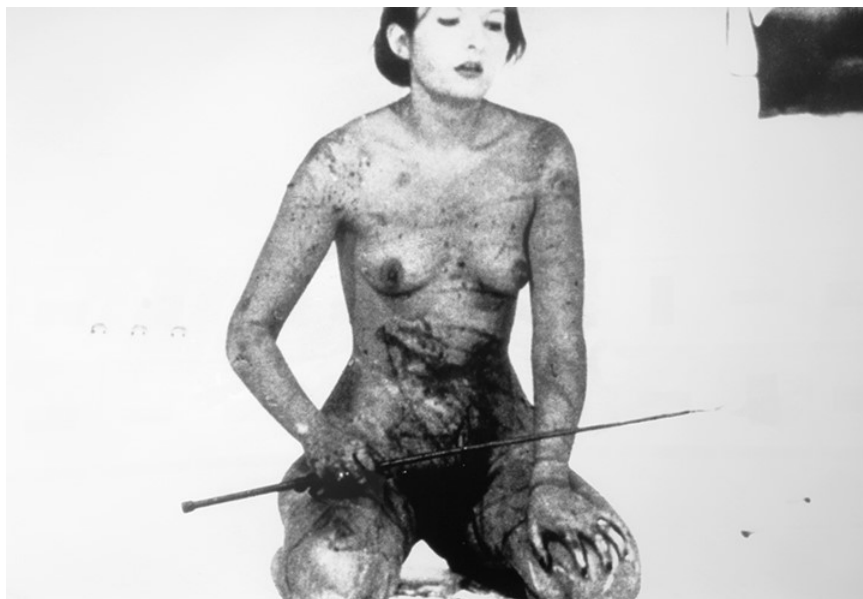
Obrázek 23-Bindi

2.7 BODY ART A AKČNÍ UMĚNÍ – PERFORMANCE A JEHO PŘEDSTAVITELÉ

Pojem body art (z angl. *tělové umění*) byl poprvé použit v roce 1970. Principem je využití lidského těla jako malířského plátna, nebo sochařského materiálu. Pokud je tělo využíváno k akcím nebo k otiskům, můžeme už mluvit i o akčním umění – performance. V tomto případě umělci využívají své tělo k experimentům a vystavují se určitým předmětům, podmínkám, anebo extrémním okolnostem. Hledají své hranice, hladoví, nespí, žízní, tělesně se namáhají a stále se snaží v zájmu umění posouvat maximum na ještě vyšší level. Jde zde také hlavně o zážitek, který ovlivňuje čas, určený prostor a situace, ve které se umělec nachází. Většinou se z akce pořizuje fotografický, filmový či slovní záznam. Do body artu patří i tetování, piercing, zjizvování, branding, scalpelling, shaping, celotělové tetování a bodypainting. Vzniklo mnoho extrémních body artů od slavných umělců, které budu více rozebírat níže v textu.

Marina Abramovič

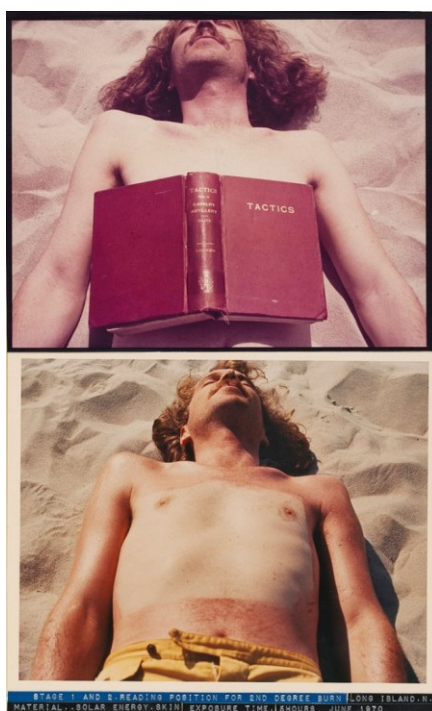
Srbská umělkyně zabývající se bodyartem a performance. Vystudovala obor historie umění na Akademii výtvarného umění. Tam zkoumala možnosti zvukových instalací, a to jí dovedlo ke zjištění, že je pro ni důležitější průběh tvorby než její výsledek, a tak se zaměřila na performance. Toto společně se zájmem o bodyart dalo vzniknout jednomu slavnému dílu a tím je „Lips of Thomas“. Celá akce trvala dvě hodiny a za tu dobu Abramovič nahá snědla kilogram medu, vypila litr červeného vína a poté si sama žiletkou vyřezala na břicho pěticipou hvězdu a zbičovala si záda. Performance nakonec ukončili sami diváci, kteří se báli o život umělkyně. (Abramovič, ©2017)

Obrázek 24-Marina Abramovič – Lips of Thomas

Dennis Oppenheim

Dennis Oppenheim pochází z Ameriky a umění vystudoval na škole California College of Arts and Crafts. Věnoval se především Land Artu, ale působil i v dalších uměleckých směrech. V bodyartu se proslavil především tím, že ležel na zádech s otevřenou knihou na břiše, dokud ho sluníčko nespálilo do úrovně popálenin 2. stupně. Dalším projektem bylo, že kreslil na bílou plochu a na jeho záda se snažilo dítě nakreslit to samé. (Glennová, ©2007)

Obrázek 25-Dennis Oppenheim

Yves Klein

Tento francouzský umělec se zabýval konceptuálním uměním a často používal jako výrazový prostředek happening. Proslavili ho také monochromní obrazy s temně zářivou ultramarínovou barvou (International Klein Blue – IKB). Tuto barvu považoval za univerzální a mystickou. V roce 1960 provedl proslavenou dvacetiminutovou akci zaměřenou na antropometrii, kdy na bílé plátno obtiskoval nahá ženská těla. Modelky pomalované modrou barvou si stoupaly na stupínky a svá těla obtiskovaly na plátno a k tomu hrála na housle sedící skupina hudebníků. Poté návštěvníci dodrželi dalších dvacet minut ticha, při kterém přemítali nad tím, co zažili a meditovali. Kleinovy „živé štětce“ se tímto nevratně zapsaly jako klíčové v historii malby a performance. (Farthing, 2012, s. 499)

Obrázek 26- Yves Klein a jeho živé štětce

Hermann Nitsch

Tento kontroverzní umělec pochází z Rakouska a byl průkopníkem v uměleckém směru zvaném vídeňský akcionismus. Filozofuje nad uměleckým dílem a stvoří ho propojením s obřadní performance nebo reálnou akcí. Od roku 1957 pracuje na svém největším díle a tím jsou „Divadla orgií a mystérií“. Ve svých akcích, trvajících klidně i několik dní, používá krev a zvířecí vnitřnosti. To může divákovi, který nemá bližší vhled do jeho tvorby, připadat značně šokující. Snaží se o spojení s dávnou kulturou, kdy se praktikovaly obřadní rituály a má spojení na křesťanskou ikonografii z první fáze křesťanských dějin. Navrhl

kostýmy ovlivněné japonským spodním oděvem a křesťanským rubášem, které poprvé využil ve svém představení s názvem „Hérodiade“. Tento střih oděvů poté používá i ve svých dalších dílech, kde například zápasí sboristé v kádi s ovocem, jež je drceno a obaluje jejich těla jako metafora plýtvání, marnivosti a marnosti nebo vyvržené dobytče. (Chaloupka, ©2015)

Obrázek 27-Práce Hermanna Nitsche

Petr Štembera

Umělec Petr Štembera byl významným představitelem českého akčního a konceptuálního umění. Později se více v umění soustředil na tělo, které považoval za zajímavý materiál. Mezi jeho známé hraniční pokusy s lidským tělem patří například „Štěpování“ a „Spaní na stromě“. V těchto případech se dobrovolně vystavoval bolesti, nebezpečným situacím a snažil testovat, kolik toho dokáže snést. Díky jeho experimentům a kontaktům vystavoval nejen u nás, ale i v zahraničí. (Drda, ©2015)

Obrázek 28-Štěpování Petra Štembery

Jan Mlčoch

Po setkání s Petrem Štemberou a Karlem Milerem dostal Jan Mlčoch impuls pro akční tvorbu. Jeho myšlenky daly vzniknout více než dvě stě akcím, které řešily společenské otázky a jeho kontrasty, ale i politická témata. Performační večery často pořádal pravidelně jen pro své přátele a známé. Mezi známé fotografie z jeho akcí patří určitě „Zavěšení – velký spánek“, „20 minut“, „Mytí“ a „Igelitový pytel“. (Artlist, ©2018)

Obrázek 29-Velký spánek od Jana Mlčocha

Lenka Klodová

Tato česká představitelka se proslavila především svými díly, které se věnují ženskému tělu. Do svých výtvarných prací kromě zájmu o ženskou zkušenost přidává často i humor. Při svých studiích navrhla první číslo pornočasopisu určeného speciálně pro něžné pohlaví. V Praze měla v roce 2005 vystavené tisky ve výklencích na nábřeží venkovní galerie Art Wall. Tyto fotografie ukazovaly, že mateřství není nic jednoduchého a ač se nám může zdát porod jako prostá přirozená věc, je to závod, na který je nutné dlouho předem trénovat. (Artlist, ©2018)

Obrázek 30-Lenka Klodová při vystoupení

2.8 TETOVÁNÍ

„Tetování přišlo do módy a přitom vlastně představuje opak módy – móda je pomíjivá, tetování vydrží navždy.“ (Gruhlke, 2001, s. 39)

Tetování je nejspíše jednou z nejstarších technik umění vytvářená člověkem. Umění tetování můžeme nalézt po celém světě – od Ameriky, přes Afriku, až po Japonsko. Stává se čím dál populárnějším, a nyní již doplňuje celkový vzhled a identitu osobnosti. Lidé se snaží vyniknout z davu, mít originální umění na vlastní kůži a tím podporují svou jedinečnost.

HISTORIE TETOVÁNÍ

Historie tetování sahá až do dob pravěku. Naši předkové začali používat nástroje, sdružovat se a rozvíjet představivost a kreativitu. Neexistuje velké množství důkazů o tetování z této doby, jelikož na jeskynních malbách se může jednat také o malování na tělo, nebo zobrazení řezných ran. Prozatím nejstarší dochované tetování je staré přes pět tisíc let a bylo nalezeno na zmrzlém těle muže, který byl pohřbený v italských Alpách, těsně u hranic s Rakouskem. Měl po těle padesát sedm různých tetování. Výzkum ukázal, že například tetování linek kolem kotníku znázorňuje místa, která byla poškozena artritidou. Možná se tím předkové snažili zmírnit bolest v dané části těla. Dalším důkaz starý přes čtyři tisíce let pochází z Egypta. Celé tělo se zachovalo díky balzamování. (Ferguson, 1998, s. 10)

Z Egypta později nacházíme již přímé důkazy o tetování. Tím důkazem bylo tělo ženy jménem Amulet. Byla kněžkou bohyně Hathor v Thébách během XI. dynastie, asi 2160 -1994 př. n. l. Díky perfektnímu konzervování mohou nyní vědci zkoumat její tetování, která se skládala především nerovnoměrně rozmístěných abstraktních vzorů, teček a čárek. Mnoho vědců se domnívá, že bylo tetování do Egypta přivezeno ze sousední Nubie. Časem v Egyptě začali znázorňovat místo tečkování boha Bese. Ten měl ochraňovat domácnost, ale je také spojován s radostí, sexuálním dováděním a porodem, čímž byl nejvíce nalezen v oblasti stehén. Z pátého století př. n. l. bylo nalezeno zmrzlé tělo mladé, asi dvacet pět let staré, vysoké dívky s důležitým postavením. Její tělo bylo obřadně pohřbeno a vědci na něm našli nádherná tetování s motivy zvířat, jako jsou kozy, kočkovité šelmy a vysoká zvěř. Tetování bylo vytvořeno kostěnými jehlicemi a sazemí. Jednalo se o mystický význam, nebyly vytvořeny z estetických účelů. (Ferguson, 1998, s. 12)

Dalšími důkazy jsou starobylé texty, například z Řecka, kde tetování bylo určeno k označování otroků a kriminálních. V jiných zemích bylo tetování určeno pro šlechtu a znázorňovalo statečnost. Zákaz tetování můžeme najít ve Svaté knize muslimů a v Mojžišově kodexu Židů. Evropské kmeny z doby železné byly také tetované. Jednalo se o Ibery, Brity, Galy, Góty, Teutony, Picty a Skoty. Kolem roku 325 n. l. Císař Konstantin zakázal tetování, protože se neshodovalo s novou vírou křesťanstvím. Považoval ho za barbarské, necivilizované a nekřesťanské. Kvůli tomu se tetování rozvíjelo pouze dále na Západě. Tetování však přežilo až do dnešní doby a nikdy nám ho nemůže vzít, protože již v minulosti je s námi silně spojená touha zdobit se podle vlastních představ. (Ferguson, 1998, s. 13)

TETOVACÍ STYLY

Japonské tetování se datuje od konce pátého století př. n. l. Původně pochází z publikace z poloviny osmnáctého století ze Suikoden, což v překladu znamená „Příběhy jezerního břehu“. Jednalo se o překlad čínského románu, který se stal velmi populárním. Pojednával o skupině potetovaných zločinců ze čtrnáctého století. Šišin měl na těle devět draků, Róšišina zdobily květiny a Bušoa tygr. Díky těmto barevným ilustracím byly položeny základy japonského tetování. Později v Edo, což je nynější Tokio, vláda založila první zemskou požární službu. Jako její pracovníky určila nezaměstnané násilníky z gangů, kteří obdivovali hlavní postavy ze Suikoden, a proto se podle nich také nechávali tetovat po celém těle. Neopomenuli ani oblasti rukou, chodidel a hlavy. Tradičními motivy byly draci a kapři. Avšak každá požární skupina měla svůj vlastní specifický symbol, který je rozlišoval. Toto všechno byl důvod, že se časem tetování rozšířilo i mezi další obyvatele Edo a od poloviny devatenáctého století byly již tetovací motivy plně potvrzeny. Zákaz tetování byl v Japonsku od nepaměti, avšak toto řemeslo přes všechny překážky přežilo až dodnes. (Ferguson, 1998, s. 30)

Obrázek 31-Japonský styl tetování zad

Tribal znamená „kmenový“ a jedná se o tradiční nesmírně populární západní styl tetování, hlavně určený pro Ibany, Djaky, Havany, Maory a Samoany, později převzatý a rozšířený i mezi další společenství. Oproti tetování květin a jmen ve světlých barvách je velkým kontrastem, jelikož tribal se skládá především z pevného černého obrazce, který může být abstraktní, stylizovaný nebo geometrický. Americkým průkopníkem byl Cliff Raven, který ho rozvíjel a zkoumal na začátku šedesátých let tohoto století. Později přišel průlom, a to díky knize „Tattootime No 1: New Tribalism“, kterou napsal Don Ed Hardy v roce 1982. Dodnes však mnoho lidí ze západu jezdí například na Tahiti, odkud si přivážejí tradiční tetování jako suvenýr z dovolené. (Ferguson, 1998, s. 34)

Obrázek 32-Tribal tetování

Američtí indiáni jsou stále populárním stylem tetování. Lidé indiány chápou jako členy utlačované menšiny a také jako vážené, statečné a duchovní osobnosti. Tento obdiv je velice podobný, jako když lidé vzhlíželi ke zbojníkům z čínského románu Suikoden. Nejtypičtějším zobrazením je hlava indiánského náčelníka s válečnou čelenkou na hlavě, která je zdobena ptačími pery. Později tatěři začali kvůli větší poptávce vymýšlet větší obrazce s tímto motivem. Hlavním doplněním se staly bizoni, vigvamy, koně a orli. Dalším indiánským motivem se stala páska na rukávě, působící jako kdyby byla z opravdového pravého peří. V neposlední řadě k tomuto typu tetování spadá i zobrazování zvířat, jako jsou orli, medvědi a kosatky, což nám může připomínat magickou sílu symbolů od našich předků. (Ferguson, 1998, s. 44)

Obrázek 33-Američtí indiáni

Keltské vzory tetování pochází historicky z kmenů Keltů, kteří obývali naši zemi před nájedem a kolonizací Římanů. Byli to drsní válečníci, kteří se nebáli ničeho, a dokonce v tažení proti Římanům šokovali tím, že bojovali nazí. Tetování už tehdy zdobilo jejich kůži a tím víc upoutávalo pozornost. Na severu Británie žily kmeny Piktů a Prytanů a právě tato jména znamenají „pokrytí obrázky“ a „pomalování“. Aplikovala se především černá barva, ta se ale občas časem zbarvila do modra. Hlavními motivy byly obrazce, které byly tvořeny z propletených uzlů, či byly ve tvaru keltských křížů. Tyto vzory pochází ze sedmého až devátého století ze zdobených latinských textů evangelií. (Ferguson, 1998, s. 50)

Obrázek 34-Keltský kříž

Odznaky příslušnosti jsou například tetování, které si nechávali dělat námořníci, aby zpečetili přátelství, oslavovali svou vlast anebo ukázali členství v bojové jednotce. Mezi další osoby, kteří si nechávají aplikovat do kůže určitá poselství, jsou členové gangů, příslušníci punku a skupiny motorkářů. Mohou tím vyjadřovat určitou vzpouru proti systému či trvalou formu protestu. Právě tetování má nejlepší předpoklady k vyjádření individuality a postoje ke společnosti. Mezi další odznaky příslušnosti může patřit například vytetování snubních prstýnků, srdce s jménem našeho vyvoleného, naše víra v boha, nebo i sympatizace s určitou hudební skupinou. (Ferguson, 1998, s. 66)

Obrázek 35-Tetování amerického námořníka

Humor a karikatury patří mezi styl tetování, který se nehodí pro každého, jelikož mnoho lidí bere tetování a jeho aplikaci velmi vážně. Opět se ale mohou vrátit k námořníkům, kteří měli vtipná tetování velmi rádi a aplikovali je i na opravdu kuriózní místa, jako byl záhyb hýždí nebo klín. Zajímavé je i tetování očí, které si nechali udělat dva námořníci na oční víčka, takže když zavřely oči, vypadalo to, že se stále dívají. Populární jsou také kreslené postavičky jako je Betty Boop, Mickey Mouse, Bugs Bunny, Fred Flintstone a podobné. Další inspirací byly komiksy a z toho vycházely oblíbené kreslené svůdné dívky. (Ferguson, 1998, s. 70)

Obrázek 36-Mickey Mouse

Smrt a horor je další oblast stylu, kde se tetování velmi daří. Nejoblíbenější jsou témata křížů, ďáblů, lebek, Ježíše a celkové hrůzy a utrpení. Opět se nám začátky pojí s námořníky, kteří si nechávali tetovat tančící kostry, Frankensteiny a monstra, která plivala oheň. Nejspíše protože věděli, že smrt je všudypřítomná a bylo pro ně snadnější ji akceptovat. V dnešní době můžeme téma smrti vidět na každém rohu, a přitom nám to ani tak nepřipadá. Ať už se jedná o plakáty upozorňující na nové hororové filmy, děsivé počítačové hry, komiksy nebo jen obrázky, které používají heavymetalové skupiny pro obaly svých desek. Už i u nás se rozšiřuje slavení amerického svátku Halloween, takže běžně můžeme v obchodech sehnat věci s hororovou tematikou, jako jsou kostry, pavouci, upíři, lebky, smrtky a zombie. S tím se však pojí i znázorňování hororového tetování, které poukazuje na víru v posmrtný život, nebe a znovuzrození. Proto některá tato tetování v sobě nesou i neobyčejnou krásu, barvy, energii, humor a hlavně život. (Ferguson, 1998, s. 76)

Obrázek 37-Vražedný klaun

Mýty a legendy se v oblasti tetování zobrazují již od nepaměti. V každé kultuře můžeme nalézt originální interpretaci příšer, hrdinů, bohů, strašidel a dalších mýtických bytostí. Na Západě mezi často zobrazované patří Santa Claus, andělé, strašidla, duchové, skřítki a mořské panny. Ovšem úplně nejoblíbenějším motivem je drak, a to platí pro Východ i Západ. Tento symbol je tradičně spojovaný s Japonskem, značí sílu, víru v existenci, posvátného ducha a nositele života. Taterům nabízí nekonečné možnosti v zobrazení a ty tím mohou vytvořit mistrovská díla. (Ferguson, 1998, s. 84)

Obrázek 38-Mořská panna

Fantazie v umění se může zdát stejným tématem tetování, jako jsem psala u mýtů a legend, ovšem zde se umělci především zaměřují na zobrazení víl, skřítků, čarodějníc, čarodějů, trpaslíků, šotků, princů a princezen. Všechny postavy pochází z pohádek, které nás doprovází již od našeho dětství a mají na nás velký vliv. Mezi hlavní umělce, kteří započali tento styl, můžeme zařadit Borise Valeho a Chrise Achilleose. Později se přidali i další a tím vzniklo mnoho nových fantasy světů plných úžasných stvoření v různorodých stylech. (Ferguson, 1998, s. 94)

Obrázek 39-Víla

Portréty jsou dalším odvětvím, do kterého se tetování ubírá. Zpodobňují naše největší hrdiny, ve které věříme, vzhlížíme k nim a snažíme se být díky nim lepšími bytostmi. Patří sem samozřejmě i reální lidé, jako jsou slavní zpěváci a zpěvačky, herci a herečky, ale i další veřejně známé osobnosti. V případě tohoto tetování je důležité se hlavně pořádně rozmyslet, zda dotyčnou osobu budeme obdivovat i za pár let, kdy třeba její sláva již vyhasne a nebude populární. Bezpečným krokem může být tedy zpodobnění mrtvého hrdiny, jako byla populární Marilyn Monroe, nebo jiná významná ikona. Realistické zpracování portrétů je v tomto případě nejčastější a nejvíce využívané. (Ferguson, 1998, s. 104)

Obrázek 40-Portrét Marilyn Monroe

Flóra a fauna patří k nejoblíbenějším motivům vůbec. Jsou zde od nepaměti a časem se změnil pouze způsob jejich zobrazování. Pro zobrazení zvířat bylo nejčastějším místem prostředek hrudníku nebo zad. Typickým motivem byl například boj tygra s hadem. Nyní jsou populární všechny druhy, typy a velikosti zvířat. Mezi nejoblíbenější patří určitě šelmy, jako jsou lvi, vlci, panterři a tygři. Poté samozřejmě ptáci, mořští obyvatelé, jako jsou delfini, žraloci, chobotnice, a také nesmíme zapomenout na hmyz. V tomto případě převažují motýli a noční můry. Z oblasti flóry můžeme nejčastěji spatřit pivoňky, třešňové květy, chryzantémy, jelikož je zpopularizoval japonský způsob tetování. Ze Západu jsou to především růže, a to ve všech velikostech a barvách. (Ferguson, 1998, s. 108)

Obrázek 41-Liška v přírodě

Abstraktní umění je určitou polemizací o tom, co tetování být může a co už ne. V minulosti se totiž tvorba tetování brala především jako řemeslo, kdy se začínající tatéři učili od zkušených tatérů kopírováním vzorů. Málokdo si troufnul vybočit z davu a vytetovat něco, co se předešlým stylům zcela vymykalo. Hlavním průkopníkem byl Don Ed Hardy, který se snažil tetování prosadit jako formu tvůrčího umění. Nyní již můžeme narazit na tatéry, kteří nejenže čerpají od mistrů abstrakce z minulosti, ale kteří také navrhují vlastní abstraktní motivy, které následně zrealizují a prohlásí o sobě, že jsou nejen tatéry, ale i umělci. (Ferguson, 1998, s. 118)

VĚZEŇSKÉ TETOVÁNÍ

Ráda bych zde také zmínila etnoložku Alenu Lochmannovou, která poskytla rozhovor o jejím výzkumu pro internetový portál Seznam zprávy. Začala vyprávěním o tom, co při příchodu do vězení člověku zůstává, a to je jeho tělo. Hlavním důvodem aplikace tetování ve vězení je ten, že je to zakázané. Nejdůležitější je soustředit se na interpretační rámec, protože tetování může sdělit mnoho o odsouzeném. Velmi častý je motiv slzy. Ta například může znamenat, že dotyčný lituje činu, který spáchal, anebo je to odkaz na počet trestů, které má. Důležité je ovšem hodnotit celý kontext tetování s osobností člověka. Zajímavostí je, že v zahraničí a v Česku může stejný symbol znamenat něco úplně jiného. Dalším populárním motivem je náboženství, například zobrazování anděla, Ježíše Krista a také kombinace dobra a zla. Neznamená to ovšem, že odsouzený je věřící, ale spíše, že věří individuálně, například sám v sebe. Nechodí do kostela, ale přitom hledá útěchu a spásu. Bible jako taková ovšem tetování neuznává. Islám také tetování neuznává, vlastně ho prakticky zakazuje. Dalším významným motivem je nápis ACAB, což znamená „všichni policajti jsou bastardi“. Ve vězeňském tetování se mění trendy s aktuální dobou. Mezi stále symboly, jak už jsme zmínila, patří náboženské motivy, nápis ACAB, zobrazení rodiny a také extrémistická symbolika. Co je zrovna aktuální ve společnosti se dřív nebo později dostane i do vězení. V dnešní době mají vězni k dispozici i různé tetovací časopisy. Aktuálně má být primární motiv především estetický. To zahrnuje biomechaniku, biohazard, ornamenty, démonickou symboliku a asijské motivy. Ironií je, že ve vězeňském prostředí není problém se nechat tetovat, ačkoliv je to zakázané. Vězni jsou kreativní a k sestavení tetovacího strojku mohou použít pouze například špendlíky, ocelový kartáč, šitíčko, lžici, propisku a tuhu. Jako hnací sílu používají motůrek z elektrického kartáčku, holícího strojku, nebo z trafa. To má stejný důraz, ale tetování s ním je rychlejší a méně bolestivé. Jako poslední důležitou informaci bych uvedla, že vězni se nebojí trestů, které by je mohly postihnout při porušení zákazu tetování, ale primárně přenosné nemoci žloutenky typu C. (Junek, ©2018)

PERMANENTÍ MAKE-UP

Permanentní make-up je tetováží s korektivním významem. Používají se speciální barviva, která se nanáší do horní vrstvy pokožky a vydrží až pět let. Záleží na správnosti provedení, hloubce aplikace, věku klienta, tvorbě potu a rychlosti obměny kůže. Barva je odolná proti vodě a potu. Nejčastějším provedením jsou oční linky, obočí a ústa. Tento speciální dlouhotrvající make-up si také nechávají aplikovat ženy, které vlivem onemocnění ztratily ochlupení. Touto metodou se dá vytvořit optická iluze a například domalovat obočí chloupek po chloupku. (Pavličová, 2001, s. 38)

2.9 NETRADIČNÍ ZDOBENÍ

PIERCING

Piercing, stejně jako tetování, se stává každý rok více populárnější mezi převážně mladšími, ale i staršími generacemi. Piercing, namísto tetování, volí lidé hlavně proto, protože ho lze bez problémů skrýt dočasným vyndáním, či se ho lze po nějakého době zbavit úplně a zbyde po něm pouze nepatrná jizvička. V naší době se již k tomuto způsobu úpravy vizáže přistupuje poněkud přívětivěji. Společnost je otevřenější experimentům s lidským tělem, které se ovšem rok od roku stávají odvážnějšími a bláznivějšími. Každý člověk je jedinečná osobnost a svou identitu prokazuje světu výběrem určitého typu oblečení, typem účesu, líčení obličeje a také u některých lidí právě výběrem piercingu. Určitě každý z nás zná osobně někoho, kdo se rozhodl zkrášlit se tímto způsobem. Bohužel nosit piercing, znamená dennodenní škatulkování od lidí, které dotýčná osoba potká, byť je spatřena jen krátkým pohledem na ulici. U starších generací stále převládají předsudky, že lidé, kteří mají piercing, jsou nebezpeční, drzí či nezodpovědní. V mnoha zaměstnáních vás kvůli tomuto způsobu úpravy vizáže nezaměstnají. Ve finanční oblasti, jako je například oblast bankovníctví, vás může viditelný piercing stát i kariéru. Ve zdravotnictví, v práci vyžadující uniformu, jako jsou letušky či vojenské složky, je to stejné. Podobná jsou i zaměstnání, kde je určen přísný dress code, protože zaměstnanec každý den přichází do stylu s klientem a musí působit profesionálně a reprezentativně. Ovšem existují zaměstnání, které jsou více otevřenější vůči vzhledovým změnám, a to jsou například oblasti umělecké. Tady jakékoliv originální zdobení těla naopak komunikaci s klientem podporuje. Je tedy na každém z nás, aby se zamyslel sám nad sebou a nad způsobem, jakým uvažujeme o vzhledu druhých. Nejdůležitější ovšem je snažit se nebýt povrchní a před jakýmkoliv zaškatulkováním nejprve dotýčnou osobu poznat a teprve poté si udělat obrázek.

HISTORIE A KULTURA PIERCINGU

S jistotou nelze určit přesné datum, kdy piercing vznikl, ovšem orientačně nám mohou pomoci nálezy z lidských pozůstatků, které byly nalezeny zachovalé v ledu. Příkladem může být Ötzi, jehož tělo bylo nalezeno v alpském regionu mezi Rakouskem a Itálií. Ötzi žil 3300 let před naším letopočtem v době měděné a na jeho těle byly patrné známky propíchnutí uší. V oblasti Ukok mezi Ruskem a Čínou se našly náušnice z doby 2500 let před naším letopočtem. Dále k tomu můžeme přidat i nepřímé důkazy, jako například některé pasáže z Bible, anebo hinduistickou bohyni Lakšmí, která se tradičně zobrazuje s piercingem nosu a uší. (Thorne, 2012, s.12)

V celém světě můžeme nalézt kmeny, které praktikují piercing již od nepaměti. Příkladem mohou být Májové, Aztékové, Inkové, ale i do dnes rozšířené země jako je Indie, Bangladéš nebo Pákistán. Zde je nejčastější piercing v levé části nosu, protože údajně pomáhá s ženskými pohlavními orgány v ajurvédské medicíně. Určitě nesmíme opomenout severoamerické a africké kmeny a ženy z kmene Mursi z Etiopie, kde je dodnes nejtypičtějším bodyartem roztahování rtů pomocí talířků. (Thorne, 2012, s. 13)

Ze západní historie je těžké dohledat důkazy o piercingu a modifikaci až do druhé světové války. Pokud ovšem budeme pozorní, můžeme například spatřit na jednom leptu kroužek v levém uchu u Williama Shakespeara. V té době se tento styl zdobení stal populární, ovšem časem se piercing v uchu stal především typickým pro ženy. Dále můžeme piercing, tetování a nejrůznější modifikace těla spatřit u kočovných cirkusů. Jedním z nejslavnějších byl Horace Ridler. V minulosti byl vojákem v 1. světové válce, poté se dal k cirkusu a předváděl show pod pseudonymem Velký Omi. Tetování měl skoro po celém těle, piloval si zuby do špičky a pyšnil se mnoha velkými piercingovými šperky. Nejsilnější rozvoj piercingu nastal po 2. světové válce, kdy se na scénu dostala generace beatníků a později v 70. a 80. letech punkeři, kteří si probodávali těla špendlíky na koncertech Sex Pistols a Clash. Dalšími průkopníky v 80. letech byli tzv. Moderní primitivové. Jejich vůdcem byl fakír Musafar a hlavním důvodem bylo přijetí tradičních hodnot kmenových kultur. Piercing a modifikace brali jako způsob, kde se ve spirituální sféře naučí sebepoznání a pochopení. První profesionální piercingové studio bylo otevřeno v Americe roku 1978. Neslo název Gauntlet a jejím majitelem byl Jim Ward a díky němu se otevřela cesta piercingu pro širší veřejnost. Dalším přínosem pro rozvoj piercingu byly hudební skupiny, jako je skupina Aerosmith a jejich videoklip „Cryin“. V tomto videu si Alicia Silverstone nechává

propíchnout pupík a tím zahájí revoluci v modifikacích v globálním měřítku. (Thorne, 2012, s. 15-21)

DRUHY PIERCINGU

Piercingů existuje nespočet druhů. Díky kreativním piercerům se stále rozšiřuje nabídka možností, kam si nechat šperk vsadit a tím být zajímavější pro sebe i pro okolí.

Piercing obočí měl v minulosti hlavně šokovat, byl spojený s alternativní kulturou rockerů, gotiků a emo hudebníků. Nyní jsou ovšem stále oblíbenější ve všech vrstvách společnosti. Existují dva typy – vertikální a horizontální. Častěji můžeme spatřit vertikální piercing, který se aplikuje i na šikmo, kvůli větší zajímavosti. (Thorne, 2012, s. 58-61)

Piercing nosu je dnes běžnou módní záležitostí, následujícím hned po piercingu ucha. Zásahu má na tom především historie, ve které můžeme tento způsob úpravy dohledat po celém světě, od členů afrických kmenů, až po dívky a ženy z Indie, protože tam dle tradice piercing nosu zmírňuje menstruační a porodní bolesti. Propichuje se buďto po stranách nosu, nebo uprostřed v místě nosní přepážky. (Thorne, 2012, s. 62-63)

Piercing ucha patří mezi nejstarší dochovalou lidskou modifikací. V dnešní době patří mezi rutinní záležitost, propíchnutí ucha se již běžně dělá i malým miminkům. Nechat si udělat piercing do ucha je možné už nejen v piercingových studiích a u lékařů, ale i v salonech krásy, v kadeřnictví, ve šperkařství a v lékárnách. Propíchnuté a někdy i roztažené ušní lalůčky můžeme v hlubší historii nalézt u mumií a soch. Zlaté náušnice byly populární i u námořníků, ti je brali jako symbol překročení rovníku a pokud by se někde našel utopený námořník, zlaté náušnice měly za úkol zaplatit mu řádný pohřeb. V neposlední řadě se správným výběrem náušnice dávalo najevo bohatství vlastníka, od pirátů po prince a princezny. Uši jsou tzv. vstupní bránou do světa piercingu. Nejčastěji se umísťují do ušního lalůčku, ať už ho zdobí jedna náušnice, či více. Dalším je helix a scapha, čili vnější kožní val a člunek. Následuje industriál/scaffold, což je znamená lešení – piercing je rovná činka, která prostupuje dvěma body v chrupavce. Mnoho lidí tento typ mít nemůže, protože nemají dostatek tkáně. Dalším je rook – poslední kožní val v horní části ucha, kde se tkáň narovná a stává se z ní scapha člunek. Daith má umístění v ramenu závitů nad vstupem do ušního kanálku. Snug se aplikuje do protizávitů chrupavky ležící proti zevnímu valu boltce a může být velmi bolestivý. Tragus a anti-tragus (kozlík a protikozlík) je velmi populární, jedná se o piercing chrupavky přímo před vchodem do ušního kanálku, například když se snažíte

ucpat si uši. Conch, neboli dutina mušle, je název pro lasturovitou vnitřní prohlubeň ušního boltce. Rozděluje se na oblasti střední, horní, vnitřní a vnější. V neposlední řadě se praktikují orbitální piercingy (dvě samostatné dírky spojuje jeden šperk) a ušní spirály (větší počet dírek spojených spirálovitým šperkem, vypadajícím jak pružina). (Thorne, 2012, s. 70-79)

Piercing úst se provádí již mnoho tisíc let. Důkazy můžeme nalézt na nástěnných mayských malbách a rytinách v Jižní Americe. Nejspíše hrál důležitou roli při náboženských obřadech, kdy se plivala krev na počest a usmíření bohů. Roztahování rtů a piercing pochází také z Afriky, Indie a Středního východu. V kmenech se tradičně nosí retní talířky z keramiky nebo dřeva. Ženy z kmene Mursi začínají nosit talířek po svatbě, jinde se používají jako znak dospělosti či svatby. V dnešní době se nejčastěji propichuje jazyk po všech směrech a délkách, uzdička, labret (původně z latinského slova labrum, znamená ret), který se umísťuje kamkoliv okolo úst, vertikální labret, který proráží dvě místa povrchu rtu a nezasahuje dovnitř úst. Poté labret horního rtu (medusa/philtrum), což je žlábek mezi nosem a horním rtem. Dalším možným umístěním je lowbret, který se umísťuje na tvář níže. Název typu piercingu monroe pochází od hvězdy stříbrného plátna a popu Marylin Monroe, jelikož se umísťuje tam, kde leží pihy krásy. Smiley je piercing horní uzdičky a frowny naopak spodní uzdičky, tam kde se ret odděluje od dásně. Mezi extrémní piercing jazyka patří sprung neboli deep oral, který začíná pod jazykem a prochází přímo dolů, kde se vynořuje ven pod dolní čelistí. Posledním typem je uvula, což znamená piercing čípku vzadu v krku. (Thorne, 2012, s. 84-93)

Piercing obličeje lidé volí buď kvůli snaze o odlišnost, či kvůli estetice obličeje a jejímu ozdobení, protože šperky dokáží nejlépe podtrhnout symetrii či asymetrii dané partie. Mikrodermální piercingy jsou menší a lépe se umísťují. Příkladem může být šperk umístěný jako znaménko krásy. Dalšími možnostmi pro piercing obličeje může být proti obočí/slza, víčko, kořen nosu/erl, vertikální kořen nosu/bindi a ve tváři či d'olíčku. (Thorne, 2012, s. 98-103)

Piercing bradavek jsou populární u obou pohlaví. Hlavním důvodem je především touha po eleganci nebo erotice. Hlavním typem je standartní piercing s jedním šperkem. Někteří jedinci ovšem mohou nosit šperků i více najednou. Mezi negativa toho piercingu patří bolestivost zákroku, dlouhá doba hojení a riziko mastitidy, což je zánět mléčných žláz v ženském prsu. (Thorne, 2012, s. 106-109)

Piercing trupu zahrnuje všechny piercingy kromě oblasti bradavek a pupíku. Piercing madison je pojmenovaný po sobě, která ho zpopularizovala a jedná se o umístění na spodní části krku nad prsní kostí. Dalšími možnými místy může být žlábek, klíční kost a korzet, který není určený pro dlouhodobé nošení, ale používá se na výstavách a pro fotografování. (Thorne, 2012, s. 114-117)

Piercing pupíku je nejžádanější v letním období. Může být standartní nebo inverzní a v tom případě se umísťuje do spodní části pupíku. Piercing true je určený pro vystouplý pupík. Industriál prochází dvěma body pupíku. (Thorne, 2012, s. 120-123)

Povrchový piercing neboli surface, se umísťuje na ploché části těla, jako je šíje nebo paže, nebo na místa, která nelze propíchnout běžnými metodami. Může být standartní nebo kapsa/anti-piercing, kdy není povrchový, ale hlavně vnitřní (například metoda svorkování, která vypadá jako kancelářské svorky). (Thorne, 2012, s. 126-127)

Další možné typy piercingů, které ovšem nejsou tak časté, jsou piercing ruky a piercingy mužského a ženského genitálu.

3 DIDAKTICKÁ ČÁST

Ve své didaktické části jsem navrhla tři výtvarné úkoly pro žáky od druhého stupně základní školy, gymnázium a pro ZUŠ. Všechny úkoly vychází z témat v teoretické části mojí bakalářské práce. Snažila jsem se sestavit taková zadání, která by spadala do mezí této problematiky. Ty potom dále transformuji tak, aby byly vhodné pro realizaci v hodině výtvarné výchovy. Ke každému úkolu navrhuji výukové cíle, které se vážou k rámcovým vzdělávacím programům pro základní školu a gymnázium. Každý z těchto úkolů se pojí určitým způsobem s líčením, prací s tělem, barvou anebo jejich kombinací.

3.1 PROMĚNA V ČASE

Počet dětí: 10-15

Věk: 10-15 let

Místo realizace: učebna výtvarné výchovy v ZUŠ

Čas: 120 minut

Téma: Stárnutí portrétu

Pomůcky: vlastní fotografie ve formátu A4, tužky, gumy, pauzovací papír, čtvrtky, papírové matrice, jehla (případně tužka 6H), tiskařská barva, tiskařský lis

Očekávané výstupy dle RVP:

Žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a sochařský postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model.

Žák při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.

Žák rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.

Žák porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.

Výukové cíle:

Žák podrobně zkoumá vlastní tvář a dokáže ji překreslit na pauzovací papír.

Žák se učí bezpečně používat rydla a chápe principy papírorytu.

Žák pracuje opatrně s tiskařskou barvou a umí používat tiskařský lis.

Žák se učí sebereflexi a všímá si rozdílů, které jsou patrné na obou výtiscích.

Motivace a průběh úkolu:

Tento úkol je ideální realizovat v prostorách ZUŠ a dá se podle aktuální dotace hodin provést buď vcelku, nebo je možné úkol rozdělit do dvou částí s týdenní pauzou.

Nejprve probereme téma této hodiny a budeme s žáky diskutovat o tom, co to je být mladý a co znamená být starý. Jak se tělo během let postupně mění a čím se navenek projevuje. Co pro ně znamená být starý a od jakého věku považují lidi okolo sebe za staré. Jaký mají vztah ke starým lidem – pouští je sednou si v autobuse apod. Povíme si o tom, jak vypadají jejich prarodiče, co je charakterizuje – například babička nosí brýle na čtení, protože se jí časem zkazil zrak aj. Potom si představíme techniku papírorytu a princip tisku z hloubky.

Každý žák připraví na pracovní desku svojí vytištěnou fotografii ve formátu A4. S pomocí pauzovacího papíru a tužky pečlivě přenesou nejdůležitější obrysy a části tváře z fotografie na přidělenou papírovou matici. Žáci postupně vyryjí celý svůj obličej. Jakmile je matrice připravená, můžeme začít tisknout.

V další části se žáci zamyslí nad tím, jak by jejich obličej mohl v budoucnu působením času zestárnout. Do té samé matrice ke svému obličejí navíc vyryjí typické aspekty zestárlého obličejí (vrásky, brýle, vousy, aj.).

Finální podobu matrice opět vytiskneme pomocí tiskařského lisu na čtvrtky. Každý žák poté bude moci porovnat oba tisky vedle sebe a následně reflektovat všechny rozdíly, které je možné vypořadovat. Až budou mít všichni žáci výtisky hotové, podíváme se na ně a rozebereme jejich změny společnou debatou.

3.2 MÉ DRUHÉ JÁ

Počet dětí: 15-20

Věk: 2. stupeň ZŠ

Místo realizace: třída

Čas: 45 minut

Téma: Jaký (ne)jsem

Pomůcky: fotoaparáty, rekvizity, potřeby pro úpravu zevnějšku (líčidla, hřeben, jiné oblečení)

Očekávané výstupy dle RVP:

Žák při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.

Žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil.

Žák užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace.

Žák rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu.

Výukové cíle:

Žák se zamýšlí nad pojmem dobro a zlo, a to mu pomáhá k utváření vlastních vnitřních hodnot.

Žák komunikuje se třídou, utváří a nahlas přednáší své myšlenky.

Žák pracuje se svou osobností a zamýšlí se nad jeho možnou prezentací.

Motivace a průběh úkolu:

Na začátku si povíme o tom, jak se lidé prezentují a jaký z nich máme pocit, pokud zvolí určitý typ oblečení nebo make-up. Žáci se pokusí uvést nějaké příklady z jejich okolí – např. táta nosí oblek, díky tomu vypadá elegantně a lidé si ho váží, nebo starší sestra nosí brýle a vypadá s nimi chytře. Probereme rozdíly, které nás dělají výjimečnými a to, že každý člověk má více stránek své osobnosti. Jako další motivaci můžeme žákům představit příběh Dr. Jekylla a pana Hyda. Zkusí odpovědět na otázku, co zapříčinilo změnu jeho osobnosti, jaké měla důsledky a jak by se dala řešit.

Žáci se rozdělí po dvou a každá dvojice dostane jeden fotoaparát. Úkolem bude vyfotit první fotku, kde bude každý žák zobrazený takový, jaký si myslí, že je. Poté se bude moci pomocí rekvizit změnit, převléct se a nalíčit a vyfotí se podruhé, takový, jaký si myslí, že určitě není. Jedinou podmínkou bude dodržet zobrazení polopostavy či celé postavy, na čemž se dohodneme před zahájením focení.

Po zhotovení fotografií se vrátíme do školy, kde si je všechny snímky promítneme. Každý představí své dvě fotografie zobrazené vedle sebe, aby byl patrný rozdíl a vysvětlí, proč zvolil právě tyto pro něj necharakteristické rekvizity. Po odprezentování se žáci mohou zapojit do společné diskuze, kdy zhodnotí tento výtvarný úkol a budou moci reflektovat i tvorbu ostatních.

3.3 TVORBA 3-D PORTRÉTU

Počet dětí: 15-20

Věk: 16-17 let

Místo realizace: třída

Čas: 90 minut

Téma: Bodypainting

Pomůcky: pomůcky na líčení – různobarevné tužky na oči, podkladový make-up, oční stíny, vatové tamponky, štětce, odličovací potřeby

Očekávané výstupy dle RVP:

Žák vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě.

Žák využívá znalosti aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy.

Žák v konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření vlastní i umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky.

Výukové cíle:

Žák komunikuje se svou skupinou a představuje své názory a nápady.

Žák se učí zacházet s líčidly a zjišťuje jejich působení na lidskou kůži.

Žák trénuje správné používání barev a pokouší se vidět tvář jiným úhlem pohledu.

Motivace a průběh úkolu:

Pro motivaci žáků si nejprve povíme o tom, co to je líčení a bodypainting. Zeptáme se, jestli se oni sami, nebo lidé v jejich blízkém okolí líčí, aby se zkrášlili a odlišili. Proč ženy používají make-up, jaká je hlavní funkce jeho využití – například zakrytí nedostatků na povrchu kůže, mladší vzhled, podklad pro výraznější líčení apod. Jak na ně nalíčený člověk působí a co už jim přijde přehnané a nepřírozené? Měli možnost někdy na vlastní oči vidět celotělový bodypainting? Jako příklad můžeme uvést divadelní představení,

uměleckou výstavu nebo městské „živé“ sochy. Pokud ano, jak nalíčený model vypadal a jak na ně působil?

Poté se žáci rozdělí do tří až čtyřčlenných skupinek a vezmou si všechny potřebné pomůcky na líčení. Budou mít za úkol se navzájem nalíčit tak, aby vypadali jako portrét na papíře vytvořený tužkou nebo uhlem, takže půjde o jakýsi optický klam. Poté každého finálně nalíčeného modela vyfotí před bílým pozadím. Výsledné fotografie se dále nahrají do počítače. Zde se ještě se mohou dopracovat pomocí grafických programů, jako je například Photoshop nebo Zoner Photo Studio.

Výsledné fotografie vytiskneme a položíme doprostřed místnosti. Postupně každá skupinka poví, jak se jí s líčidly pracovalo, co je na práci nejvíc zaujalo a jak jsou spokojeni s výsledkem své práce. Ostatní mezitím zhodnotí, jaký portrét jim přijde nejvíce věrohodný kresbě na papíře.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Pro svojí praktickou část bakalářské práce jsem se rozhodla využít své znalosti a schopnosti ze střední školy. Studovala jsem obor Kosmetické služby na Střední škole služeb a řemesel ve Stochově. Za čtyři roky teoretických znalostí, které se úzce prolínaly s praktickými zkušenostmi, jsem se naučila mnoho o lidské kůži, její struktuře a možnostech líčení. Jak o ní správně pečovat, co nejlépe sluší jakému typu pleti, jak technologicky správně nalíčit tvář a jaké barvy zvolit pro určitý typ osobnosti. Díky skvělému vedení učitelek z mé odborné praxe jsem se také naučila mnoho informací z oblasti bodypaintingu, jelikož jsme každý rok navštěvovali pražský kosmetický a kadeřnický veletrh World of Beauty & Spa. Zde probíhaly nejrůznější soutěže s každoročním zajímavým tématem, o nejlepší make-up, účes a gelové nehty. Učitelky se tímto inspirovaly a vytvořily pro nás jako součást našeho odborného výcviku speciální projekt s názvem „Ze zvířecí říše“. Byly jsme rozdělené na čtyři skupiny, z čehož každá si měla vybrat jedno zvíře, které následně kreativně zpracovala na dobrovolnicích z řad spolužaček. Naše skupina si vybrala labuť. Tato akce měla velký úspěch. Protrénovala naše znalosti v oblasti líčení a zároveň nás díky spolupráci více stmelila jako kolektiv. Od té doby jsem vždy s radostí vzpomínala na tuto zkušenost, proto jsem se i rozhodla svojí praktickou část bakalářské práce věnovat právě bodypaintingu.

Mezi prvními kroky bylo navrhnout moji představu na papír a upřesnit si, čeho přesně se budu chtít snažit dosáhnout. Mým cílem bylo vytvořit jakousi iluzi živého portrétu na papíře. Budu líčit sama sebe a vytvořím svůj make-up tak, aby pokaždé vypadal jako provedený v jiné výtvarné technice. Načrtla jsem si šest možných způsobů provedení – papír, tužka, úhel, rudka, akvarel a tempera.

Poté jsem se domluvila na spolupráci s mojí sestrou, která studuje Střední školu – centrum odborné přípravy technickohospodářské v Praze, obor Fotograf. Pokaždé, když má odbornou praxi, má k dispozici fotoateliér a kompletní fotografické vybavení. Pro moje plány ohledně praktické části bylo toto místo ideální.

Později jsme se domluvily na přesném dni a čase a sešly jsme se u ní ve škole. Vzala jsem si s sebou svůj kosmetický kufr, který obsahoval všechno nezbytné vybavení pro dokonalé líčení, i odlíčení. Mezi nejvíce používané přípravky mohu zařadit oční stíny, tvářenky a tužky na oči, a to pokaždé v nejrůznějších barvách a odstínech.

Nejprve bylo důležité správně připravit bílé pozadí, které bude později součástí každé fotografie. Poté bylo nezbytné nastavit všechna světla pro focení plochého svícení. Použila jsem fotoaparát značky Canon 700D, který jsem postavila na stativ, abych si byla jistá, že se mi při pořizování fotografií nezmění úhel pohledu. V něm bylo nastavené ISO na 100, vyvážení bílé na blesk, clona 5,6 a čas 1/160 sekundy. Na pořizování fotografií byla použita samospoušť. Po veškeré přípravě jsem si sedla na stoličku, která již byla umístěna na správném a dále neměnném místě po celou dobu fotografování.

Součástí mojí bakalářské práce je i krátká animace, zachycující postup líčení jako papír, tužka, uhlé a následní odlíčení všech těchto vrstev make-upu. Měla jsem před sebou velké zrcadlo, podle kterého jsem si hlídala přesnost provedení. Sestra postupně každý můj tah štětcem zdokumentovala jednou fotografií. Byla to skvělá spolupráce, ačkoliv bylo velice těžké se zastavit po opravdu každém tahu. následně pokračovat a stále mít objektivní přehled o své tváři. Celkově bylo na animaci použito okolo pětiset fotografií. Animaci je následně upravená v programu Sony Vegas Pro 13.0. Důležité bylo nastavit správný počet snímků za sekundu. Po delším uvážení jsem zvážila neoptimálnější rychlost třicet snímků za sekundu. Celkově tedy video trvá okolo minuty. Také se během tohoto procesu po každém dokončeném finálním líčení provedla závěrečná fotografie.

Obrázek 42-Fáze líčení z animace

Poté jsem pokračovala v líčení rudky, akvarelu a tempery. Tento proces pro velkou časovou náročnost již nebyl zdokumentován v animačním videu, pouze se pokaždé pořídila závěrečná fotografie. Dalším důvodem byla nemožnost barvy na sebe nanést a tím pokračovat v přirozené proměně z rudky na akvarel a následně na temperu. To v první části nebyl problém, jelikož bílý podklad byl perfektní pro obě části – tužku i uhel. Jemné tahy tužkou se následně perfektně překryly správně zvolenými tmavými očními stíny a tím byla provedena přirozená změna na uhel. Ten bylo pak nutné celý odlíčit, což se také hezky zachytilo v procesu animace. Později jsem tedy vždy začínala na kompletně odlíčenou a čistou tvář, protože jak už jsem zmínila, barvy nešly překrýt.

Obrázek 43-Čistá tvář

Pro bílý podklad – papír – jsem použila především speciální bílou barvu určenou na divadelní líčení, značky Jofrika, pocházející z Německa. Zde jsem měla velmi velkou spotřebu této barvy, protože bylo nutné nanést ji od vrchu čela, přes celou tvář, pravé ucho, krk až po dekolt s tím největším krycím efektem. Zbylá menší bílá místa jsem dokreslila bílou tužkou na oči značky Midie Brilliant.

Obrázek 44-Papír

Následovala fáze líčení – tužkou. Pro tento úkol jsem používala čtyři různé druhy tužek na oči. Dvě bílé, černou a šedou. První bílá tužka byla stejné značky, jako pro bílý podklad, další bílá byla značky Keenwell. Šedá a černá tužka na oči byly od značky Dermacol. Zde jsem již začala postupovat velmi opatrně, aby výsledný make-up působil co možná nejefektivněji. Snažila jsem věnovat pozornost převážně stínování a správně položené lince.

Obrázek 45-Tužka

Další fází byl uhel. Ten přirozeně vyplynul z předešlých tahů u tužky. Používala jsem paletu pěti očních stínů pro kouřové líčení značky Keenwell. Kombinovala jsem zde odstíny bílé, černé a světle, středně a tmavě šedé. Z tohoto líčení vyplynul zajímavý poznatek, a to ten, že čím tmavší jsem měla make-up, tím více se ztrácely mé ženské rysy. Na finálních fotografiích nakonec vypadám, jako kdybych měla úplně jiný tvar, vzhled a mimiku obličeje. Poté jsem všechny tyto vrstvy pořádně odličila.

Obrázek 46-Uhel

Rudka byla další fází, která následovala na již čistou tvář. Celý obličej jsem pokryla tvářenkou značky Ushas – Forever Nude. Vybrala jsem odstíny hnědé a bronzové. Poté jsem je zkombinovala červenou a hnědou tužkou na oči značky Dermacol, které jsem použila na linky a stínování.

Obrázek 47-Rudka

Následovala fáze akvarelů, která byla opět nanášena na odlíčenou tvář. Používala jsem velkou barevnou paletu s očními stíny od značky Nobility Shines Series Eyeshadow. Tyto stíny perfektně kryly, ale daly se i později překrývat dalšími odstíny. Tato fáze se mi líčila nejlépe, protože se mi pracovalo bez problémů s materiálem a závěrečná fotografie působí velmi impozantně.

Obrázek 48-Akvarel

Poslední fází byla tempera. Používala jsem ty samé barvy na divadelní líčení, jako při fázi papír. Hůř se roztíraly, protože jejich hustota byla mnohem větší než například u stínů, ale výsledný efekt tím více dodal na vzhledu opravdové tempery. Barvy se navíc lehce vpíjely do sebe, čím se vytvořily krásné přechody jinak velmi výrazných barev.

Obrázek 49-Tempera

Na celkový proces odlíčení jsem spotřebovala celé balení kosmetických tamponků. Po celé akci jsem uklidila ateliér a přesunula jsem se do místnosti s MacBook počítači. Zde jsem všechny fotografie stáhla do počítače a upravila jsem je v programu Photoshop Camera RAW. Použila jsem oříznutí fotografií na poměr stran 5:7. U fotografií s papírem, tužkou a uhlem jsem nastavila saturaci na -40. U rudky, akvarelu a tempery jsem zvýšila živost o +30. A nakonec jsem u všech fotografií jsem zvedla ostrost o 100 % a uložila z formátu crv do formátu JPG.

5 ZÁVĚR

Tvorba této bakalářské práce se pro mě stala velkým přínosem. Při sestavování teoretické části jsem se dozvěděla mnoho nových informací a měla jsem možnost více nahlédnout do této poutavé oblasti ze světa umění.

Nejvíce mě ovlivnilo zjištění poznatků, které se týkaly historických portrétů. Zde jsem našla mnoho děl, na kterých je jasně patrné nalíčení modelů neboli jejich záměrné zkrášlení se před tím, než je umělec zvětčil na plátně. Je velice zajímavé sledovat tyto detaily, které každý z obrazů doprovází. Jsou jakousi mapou, díky které se můžeme dozvědět více o zobrazeném modelu a jeho životě.

Poučila jsem se i ohledně typů líčidel, která se během historie používala. Ne vždy se jednalo o zdravé metody zkrášlení, ale i přesto ženy tyto nebezpečné přípravky používaly, protože vypadat atraktivně a mladě bylo a stále je nejžádanějším aspektem při navazování vztahů.

Dalším důležitým bodem, který jsem se dozvěděla, je proměna ideálu krásy napříč minulostí. Definice krásy se časem výrazně měnila a jistě bude velice napínavé sledovat, kam se dostane v budoucnosti.

V didaktické části jsem se zamýšlela nad úkoly, které se budou dotýkat těchto témat a budou vhodné pro zpracování do hodin výtvarné výchovy. Bylo velice zajímavé uvažovat nad tím, kolika možnými způsoby je možné toto téma uchopit. Snažila jsem se o to, aby všechny úkoly byly přínosné a daly se bez problémů zrealizovat při běžných vyučovacích hodinách, což se mi myslím nakonec podařilo.

Poslední část mé bakalářské práce se týkala vytvoření praktického úkolu. Jako téma jsem si zvolila bodypainting, jelikož je mi velmi blízký. Předchozím studiem na střední škole jsem získala teoretické i praktické zkušenosti, které jsem zde chtěla patřičně využít. Při tvorbě portrétů jsem získala nové náhledy jak na mou vlastní tvář, která zde byla hlavním modelem, tak i na různé způsoby tvorby make-upu a líčení.

Závěrem bych chtěla poznamenat, že svět bodypaintingu a bodyartu mi stále přijde nesmírně zajímavý a okouzlující. Psaním této práce se mi ještě více zalíbil, protože mi ukázal další zákoutí, která ho obklopují. V oblasti umění má toto téma své nezastupitelné místo a já jsem velmi vděčná, že jsem měla možnost ho blíže představit a ponaučit se o něm.

6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Literatura

- EBELOVÁ, Kateřina. 2012. Maska v proměnách času a kultur. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2470-6.
- ECO, Umberto, ed. 2005. Dějiny krásy. Přeložil Gabriela CHALUPSKÁ. Praha: Argo. ISBN 80-7203-677-7.
- ECO, Umberto, ed. 2007. Dějiny ošklivosti. Praha: Argo. ISBN 978-80-7203-893-0.
- FARTHING, Stephen, ed. 2012. Umění: od počátku do současnosti. V Praze: Slovart. ISBN 978-80-7391-622-0.
- FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. 1998. Umění tetování. Praha: Rebo Productions. ISBN 80-7234-028-X.
- GADALLA, Ulaya a Margot IBRAHIM. 2002. Smyslné tetování henou: nejkrásnější vzory s předlohami k samostatnému malování. Praha: Cesty. Cítím se skvěle. ISBN 80-7181-652-3.
- GAIR, Joanne. 2008. Zdání klame. V Praze: Metafora. ISBN 978-80-7359-151-9.
- GOMBRICH, E. H. 1997. Příběh umění. Praha: Argo. ISBN 80-204-0685-9.
- GRUHLKE, Martina. 2001. Chci být atraktivní. 1. Bratislava: Mladé letá. ISBN 80-06-01066-8.
- HEJNÁ, Jana, PARDOE Eva a Runka ŽALUDOVÁ. 2012. 501 slavností a karnevalů z celého světa. V Praze: Slovart. ISBN 9788073915469.
- KIDD, Jemma a Zia MATTOCKS. 2011. Dokonalý make-up: abeceda líčení pro ženy každého věku i typu pleti. Praha: Ikar. ISBN 978-80-249-1553-1.
- KIRCHBERGER, Horst. 1996. Make up: [rady, nápady, techniky]. Praha: Svojtka a Vašut. ISBN 80-7180-069-4.
- LE GOFF, Jacques a Nicolas TRUONG. 2006. Tělo ve středověké kultuře. Přeložil Věra DVOŘÁKOVÁ. Praha: Vyšehrad. Kulturní historie. ISBN 80-7021-826-6.

PAVLIČOVÁ, Šárka. 2001. Jak být půvabná. Praha: Albatros. ISBN 80-00-00939-0.

ROZSÍVALOVÁ, Věra. 2010. Kosmetika I pro studijní obor Kosmetička. 2., aktualiz. vyd. Praha: Informatorium. ISBN 978-80-7333-080-4.

RYCHLÍK, Martin. 2005. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-780-6.

THORNE, Russ. 2012. Piercing. Slovart. ISBN 978-80-7391-597-1.

Internet

ABRAMOVIČ, Marina. The Cleaner. *Moderna Museet* [online]. 2017 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <https://www.modernamuseet.se/stockholm/en/exhibitions/marina-abramovic/>

BARKA. Historie barevného těla III – moderní body art umělci. *Malovaný obličej* [online].

2015 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://malovanyoblicej.cz/2015/10/14/historie-barevneho-tela-iii-moderni-body-art-umelci/>

DRDA, Adam. Petr Štembera (1945). *Paměť národa* [online]. 2015 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/story/stembera-petr-1945-3612>

Female Beauty Around The World. *YouTube* [online]. 2015 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=5o9Dp6D91fI>

GLENNOVÁ, Martina. Dennis Oppenheim. *ArtMuseum* [online]. 2007 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1438

GLENNOVÁ, Martina. Pablo Picasso. *ArtMuseum* [online]. 2009 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=342

CHALOUPKA, David. Opera až na krev aneb Hermann Nitsch v opere. *Opera+* [online].

2015 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/opera-az-na-krev-aneb-hermann-nitsch-v-opere/>

CHARLIE. Veruschka- Body as Art. *TransverseAlchemy* [online]. 2012 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <http://transversealchemy.com/2012/02/veruschka-body-as-art.html>

Jan Mlčoch. *Artlist* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.artlist.cz/jan-mlcoch-3299/>

JENTHEBODYPAINTER. Body Paint Art. *Patreon* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <https://www.patreon.com/JenTheBodyPainter>

JUNEK, Adam. Výzva: Nejhorší to bylo s vrahy a pedofily, říká etnoložka o unikátním výzkumu vězeňských tetování. *Seznam Zprávy* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/s-pedofily-a-vrahy-to-bylo-nejtezsi-tetovani-ceskych-trestancu-je-ale-fascinujici-rika-etnologka-o-unikatnim-vyzkumu-42046?dop-ab-variant=&seq-no=2&source=hp>

KANTOROVÁ, Alena. Kategorie, ceny. *Body Art Czech* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: http://www.bodyartczech.cz/cs_CZ/kategorie/

Lenka Klodová. *Artlist* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:

<http://www.artlist.cz/lenka-klodova-611/>

MAHLBERG, Gaby. The First Actresses and some of Charles II's mistresses. *The History Woman's Blog* [online]. 2011 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:

<https://thehistorywoman.com/tag/national-portrait-gallery-early-modern-women/>

MILOSEVIC, Mirjana Kika. Kikastudio. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <https://www.facebook.com/kikastudio/>

Raja Ravi Varma Biography. *The Famous People* [online]. 2017 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <https://www.thefamouspeople.com/profiles/raja-ravi-varma-5407.php>

SÝKOROVÁ, Karolína. Ideál krásy v průběhu staletí: obrovská chodidla i vosí pas. *OnaDnes* [online]. 2017 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://ona.idnes.cz/ideal-krasy-historie-0rq-/modni-trendy.aspx?c=A170220_115919_modni-trendy_kace

ŠESTÁK, David. Makeupart. *Facebook* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/davidsestakmakeupart/>

VRÁNOVÁ, Nina. Historie líčení: Od popela a jedu k první řasence světa. *Žena* [online].

2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://zena.aktualne.cz/krasa/historie-liceni-od-popela-a-jedu-k-prvni-rasence-sveta/r~i:article:811489/?redirected=1522256318>

WBF. General Information. *World Bodypainting Festival* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28].

Dostupné z: <https://bodypainting-festival.com/en/general-english/wbf-general.html>

YOON, Dain. Designdain. *Instagram* [online]. 2018 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z:
<https://www.instagram.com/designdain/>

Seznam obrazových příloh

Obrázek 1-Holí svátek barev	16
Zdroj: http://www.asianstyle.cz/kultura/24318-holi-indicky-svatek-barev	
Obrázek 2-Japonská gejša	17
Zdroj: http://www.dovolena-japonsko-go2.cz/uzitecne-rady/gejsa	
Obrázek 3-Tutanchamón a jeho manželka.....	18
Zdroj: https://www.zlate-mince.cz/ZMAN_2008_Tutankhamun_Au.htm	
Obrázek 4-Hlava Buddhy	19
Zdroj: http://www.pbase.com/image/84691524	
Obrázek 5-Manžel napomínající manželku	20
Zdroj: http://www.comuseum.com/product/gu-kaizhi-admonitions-of-instructress/	
Obrázek 6-Portrét Clary Sereny Rubens.....	20
Zdroj: https://www.wikiart.org/en/peter-paul-rubens/portrait-of-clara-serena-rubens	
Obrázek 7-Perdita	21
Zdroj: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hoppner,_attributed_-_Mrs_Mary_Robinson_as_Perdita.jpg	
Obrázek 8-Dívka s ovocem	22
Zdroj: http://www.rodon.cz/zivotopisy-umelcu/varma-radza-ravi-103	
Obrázek 9-Žena s fialovým kloboukem	22
Zdroj: https://www.wikiart.org/en/pablo-picasso/woman-with-feathered-hat-1901	
Obrázek 10-Ležící akt	23
Zdroj: https://leporelo.info/modigliani-amedeo	
Obrázek 11-Salon I.	24
Zdroj: https://mydailyartdisplay.wordpress.com/2012/05/08/salon-i-by-otto-dix/	
Obrázek 12-Sylvia von Harden	24
Zdroj: http://pictify.saatchigallery.com/97241/otto-dix-portrait-of-sylvia-von-harden-1926	
Obrázek 13-Autoportrét s modelem	25
Zdroj: http://cultured.com/image/3321/Christian_Schad_Self_portrait/#.Wsuss4huZPY	
Obrázek 14-Triptych Metropolis	26
Zdroj: https://www.artsy.net/artwork/otto-dix-grossstadt-metropolis	
Obrázek 15-Dvacet Marilyn.....	26
Zdroj: http://lessalieres.unblog.fr/travaux-des-classes-de-5e/beatles/pop-art/	

Obrázek 16-Bodypainting od Verushky.....	29
Zdroj: https://www.pinterest.com/pin/407364728777811808/	
Obrázek 17-Bodypainting od Joanne Gair.....	30
Zdroj: https://norberthaupt.com/2012/12/21/painted-lady-illusion/	
Obrázek 18-Bodypainting od Jen The Body Painter.....	31
Zdroj: http://hindi.newsdog.today/a/article/5a18101212313a00b72fd53d/?d=false	
Obrázek 19-Bodypainting od Mirjany Kiky Milosevic.....	32
Zdroj: http://delas.ig.com.br/beleza/2017-12-16/maquiadores-artisticos-2017.html	
Obrázek 20-Bodypainting od Dain Yoon	33
Zdroj: http://www.thisinsider.com/makeup-artist-optical-illusions-face-viral-2017-10	
Obrázek 21-David Šesták při tvorbě masky.....	33
Zdroj: https://revue.idnes.cz/tvoje-tvar-ma-znamy-hlas-masker-david-sestak-celebrity-promeny-p79-/zajimavosti.aspx?c=A160525_131657_zajimavosti_zar	
Obrázek 22-Malba hennou.....	35
Zdroj: http://www.hennalamda.cz/content/27-tetovani-hennou	
Obrázek 23-Bindi	35
Zdroj: https://www.indiamart.com/proddetail/sticker-kumkum-bindi-15747479233.html	
Obrázek 24-Marina Abramovič – Lips of Thomas	37
Zdroj: http://www.mocp.org/detail.php?t=objects&type=browse&f=maker&s=Abramovi%C4%87%2C+Marina&record=0	
Obrázek 25-Deniss Oppenheim.....	37
Zdroj: http://highlike.org/dennis-oppenheim/	
Obrázek 26- Yves Klein a jeho živé štětce	38
Zdroj: https://culturehearts.com/tag/yves-klein/	
Obrázek 27-Práce Hermanna Nitsche	39
Zdroj: https://www.whiteliesmagazine.com/blog/2017/9/5/hermann-nitsch	
Obrázek 28-Štěpování Petra Štembery	39
Zdroj: http://www.pametnaroda.cz/witness/photo/id/5147	
Obrázek 29-Velký spánek od Jana Mlčocha	40
Zdroj: http://www.artlist.cz/jan-mlcoch-3299/	
Obrázek 30-Lenka Klodová při vystoupení.....	41
Zdroj: http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/48537/vytvarnice-lenka-klodova-fotila-pohlavi-sveho-muze-a-tvrdi-nejlepsi-je-osobni-pohled.html	
Obrázek 31-Japonský styl tetování zad	44
Zdroj: http://tattoo-journal.com/35-beautiful-japanese-tattoos/	
Obrázek 32-Tribal tetování.....	44
Zdroj: http://nextluxury.com/mens-style-and-fashion/sick-tribal-tattoos-for-men/	

Obrázek 33-Američtí indiáni.....	45
Zdroj: https://www.pinterest.com/pin/51791464442116613/	
Obrázek 34-Keltský kříž.....	46
Zdroj: https://www.pinterest.com/pin/589549407446217765/	
Obrázek 35-Tetování amerického námořníka.....	47
Zdroj: http://nextluxury.com/mens-style-and-fashion/marine-tattoos-for-men/	
Obrázek 36-Mickey Mouse	47
Zdroj: https://www.askideas.com/mickey-mouse-with-gun-tattoo-by-mark-lee/	
Obrázek 37-Vražedný klaun	48
Zdroj: https://www.pinterest.co.uk/pin/424816177332710229/	
Obrázek 38-Mořská panna	49
Zdroj: https://tattooblend.com/youll-stare-mesmerizing-mermaid-tattoos-hours/3/	
Obrázek 39-Víla	50
Zdroj: https://www.pinterest.com/armellax/tattoos-ink/	
Obrázek 40-Portrét Marilyn Monroe	50
Zdroj: http://tattoo-journal.com/35-creative-portrait-tattoos/	
Obrázek 41-Liška v přírodě.....	51
Zdroj: https://www.pinterest.com/pin/409405422362457078/	
Obrázek 42-Fáze líčení z animace	66
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 43-Čistá tvář.....	67
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 44-Papír.....	68
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 45-Tužka.....	69
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 46-Uhel.....	70
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 47-Rudka	71
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 48-Akvarel.....	72
Zdroj: Archiv autorky	
Obrázek 49-Tempera.....	73
Zdroj: Archiv autorky	

7 SEZNAM PŘÍLOH

7.1 DRUHY LÍČIDEL

Důležité je dodržet hlavní hygienické zásady při líčení. Vždy si musíme umýt ruce a ochránit oděv, který má modelka na sobě, například pomocí papírového ubrousku. Používají se pouze čisté a vydezinfikované štětce. Přípravky, které na líčení používáme, by měly být označené popisovacím štítkem.

Nejprve se nanáší pleťový podklad, tedy make-up. Ten může být tekutý/transparentní, krémový, kompaktní, tužkový nebo tónovací. Dbáme na zásadu, že barva podkladu se má hodit k tónu pokožky, pokud se ovšem nesnažíme zaměřit na fantazijní líčení. Make-up se má nanášet v co nejmenším množství, na hřbet naší ruky a poté na menší body na obličeji. Dle typu se nanáší buď prsty nebo houbičkou. Přejechy na krku a na místech, kde začínají růst vlasy či vousy, je třeba pečlivě rozetřít, aby se netvořily hrany. Před nanesením make-upu je třeba pleť ošetřit hydratačním krémem, aby se make-up dal rozetřít rovnoměrně, vypadal dokonaleji a déle vydržel.

Korektory se používají na místa, na něž make-up nestačí. Jsou husté a určené na krytí nevzhledných oblastí. Automatický korektor má praktický vlastní aplikátor, je ideální na většinu problémů. Od zakrytí skvrn, velkých pih nebo tmavých kruhů pod očima, až po popraskané žilky či příliš červené tváře. Další jednotlivé barvy korektorů mohou být modré – vybělí zarudnutou pokožku, bílé – rozjasní pleť a zakryjí kruhy pod očima, zelené – zmírňují zarudnutí pleti, fialové – dodají zdravý vzhled mastné pleti a tělové – překrývají nečistoty pleti.

Pudry mají učinit make-up matným, fixovaným a stabilním. Barvy a barevné přechody pudr zjemňuje a propůjčuje jim měkkost a přirozenost. Pudry se rozdělují na sypké, kompaktní, tónovací nebo transparentní a na pudr se zlatým nebo stříbrným leskem. Může se nanášet štětcem, tampónkem, labutěnkou nebo vlhkou houbičkou. Nejideálnější varianta je nanášet pudr štětcem, jelikož je to nejrychlejší způsob a lépe se s ním pracuje.

Tvářenky, neboli také růž na tváře či zdravíčko, pleť opticky osvěží a může ovlivnit tvar obličeje. Podle umístění změkčí hranatý, nebo naopak zvýrazní kulatý obličej. Rozlišuje

se krémová a pudrová růž. Pudrová růž vytváří nejjemnější a nejlépe kontrolovatelný barevný závoj, snadno se nanáší, opravuje, stírá i zesiluje. Při výběru tvářenky je také rozhodující, jaký typ rtěnky budeme později používat.

Oční stíny se používají k líčení oblasti kolem očí. Může se tím vzhled velmi vylepšit, nebo zkazit celkový dojem. Jemnými, přírodními tóny se dosáhne svěžího vzhledu. Práškové stíny jsou nejvhodnější a nejlépe se nanášejí. Jejich intenzita je ovlivněna tím, zda se aplikují přímo na víčka, nebo jestli se smíchají s troškou make-upu. Při výběru je důležité řídit se barvou oblečení, barevnou typologií a příležitostí, pro kterou se líčí a osobním stylem.

Oční linky mohou mít tekuté nebo pevné skupenství. Tekuté se nanáší jemným štětečkem a jsou ideální pro ostře ohraničené linky na horním víčku. Černá tužka na oči se hodí ke konturování dolních víček, ale lze jí použít i na horní. Tužka může být také hnědá, šedá, bílá nebo jinak barevná. Bílá barva nanesená na vnitřní okraj dolních víček oko opticky zvětší a oživí vzhled.

Řasenka má zesílit a prodloužit řasy, aniž by je slepila. Černá barva se používá téměř vždy. Ke světlým očím a světlým stínům ovšem působí hnědá řasenka harmoničtěji. Pro efekt je dobré na konce řas dodatečně nanést zelenou nebo modrou řasenku, například podle barvy očí.

Konturovací tužky na rty mají být stejné barvy, jako bude rtěnka. Kontury jsou nezbytné, má-li rtěnka nápadnou barvu a rty mají být perfektně nalíčený. Lehce přerušované tahy jsou lepší, než jeden pevný pohyb.

Rtěnky hydratují a udržují hry hebké a chrání je proti vlivům prostředí. Tmavé rtěnky rty opticky zmenšují. Naopak světlé a perleťové rtěnky opticky zvětšují. Pokud chceme mít perfektně nalíčené rty, je ideální použít speciální štěteček na rty.

Při líčení používáme speciální štětce na pudr, rozjasňovač, růž, rty, oční stíny a na oční linky. Každý má svůj specifický tvar a velikost určenou pro danou partii.

TECHNOLOGICKÝ POSTUP V KOSTCE

Podkladový krém -> make-up -> korektor -> pudr -> tvářenka -> oční stíny a linky -> řasenka a obočí -> kontura rtů a rtěnka -> přepudrování celého obličeje.

OSVĚTLENÍ

Nesmíme také opomenout odpovídající osvětlení, které při líčení využíváme. Světelné spektrum by mělo být co nejvíce podobné dennímu světlu. Ideální jsou nezabarvené žárovky kolem zrcadla, protože stropní světlo vrhá stíny kolem očí (kruhy pod očima). Denní líčení také můžeme provádět při denním světle u okna. Večerní se nanáší při optimálním umělém osvětlení.

7.2 NASKENOVANÉ ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

UNIVERZITA KARLOVA
Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Markéta Svobodová**

Studijní program: **Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání**

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto bakalářskou práci:

Téma práce: **Tělo jako plátno – barva na těle ve výtvarném umění a výtvarné výchově**

Jazyk práce: **čeština**

Zásady pro vypracování:

Teoretická část:
Stručně naznačte proměnu ideálu krásy v umění. Polemizujte s pojmem „ideál krásy“. Představte historii líčení. Věnujte se technologickému i sociálnímu pozadí tohoto fenoménu. Představte vybraná díla z dějin výtvarného umění, kde vazba barva – tvář (či tělo) hraje významnou roli. Dotkněte se tématu bodypaintingu.

Praktická část:
Transformujte formálně vybraná díla z dějin umění do podoby, v níž bude klíčovým komponentem lidské tělo. Položte důraz na barvu. Pracujte s optickou iluzí. Zdokumentujte průběh realizace.

Didaktická část:
Reflektujte zkoumané téma v řadě výtvarných úloh pro mimoškolní edukaci. Soustředte se na práci s portrétem ve dvojrozměrné i trojrozměrné podobě.

Seznam odborné literatury:

ECO, Umberto, ed. Dějiny krásy. Přeložil Gabriela CHALUPSKÁ. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-677-7.
ECO, Umberto, ed. Dějiny ošklivosti. Praha: Argo, 2007. ISBN 978-80-7203-893-0.
FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. Umění tetování. Praha: Rebo Productions, 1998. ISBN 80-7234-028-X.
FRONTISI, Claude. Obrazové dějiny umění. V Praze: Knižní klub, 2005. ISBN 80-242-1457-1.
GAIR, Joanne. Zdáni klame. V Praze: Metafora, 2008. ISBN 978-80-7359-151-9.
GOMBRICH, E. H. Příběh umění. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-204-0685-9.
GOMBRICH, E. H. Umění a iluze: studie o psychologii obrazového znázorňování. Praha: Odeon, 1985
RYCHLÍK, Martin. Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-780-6.
THORNE, Russ. Piercing. Slovart, 2012. ISBN 978-80-7391-597-1.

10.4.2018